

ra negüen laab nyomot : es álla a helze

ah

ala

Es

SIMOR - KÓDEX

yede

es arczol eleek a
nagy zettegue yu

: es ottan fel keluen
onduan: xp̃ma

KRISZTINA-LEGENDA

nest 1

nek n

XVI. SZÁZAD ELEJE

gyd

g' ir

galmassaga vagon: es meg halgatot te
gedeth: azért iara: es mene ky ez templó

bol meg latnya az o teremtet allattath

zent xp̃ma kedeglen meg zomoroedeek

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
BUDAPEST

SIMOR-KÓDEX
XVI. SZÁZAD ELEJE

RÉGI MAGYAR KÓDEXEK
6. szám

Kiadványunk első része az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött Simor-kódex teljes hasonmását és szövegének betűhű átiratát tartalmazza. Az átirathoz tárgyi, nyelvi és kodikológiai jegyzetek csatlakoznak. A bevezetés formailag és tartalmilag ismerteti a kódexet, foglalkozik történetével, helyesírásával, forrásaival. A kiadást az ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszéke készítette elő.

SIMOR-KÓDEX
XVI. SZÁZAD ELEJE

RÉGI MAGYAR KÓDEXEK

6. szám

SIMOR-KÓDEX

XVI. SZÁZAD ELEJE

A NYELVEMLÉK
HASONMÁSA ÉS BETŰHŰ ÁTIRATA
BEVEZETÉSSSEL ÉS JEGYZETEKSEL

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
BUDAPEST
1988

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR KÉZIRATTÁRÁNAK
M. Nyelvemlék 15. jelzetű kódexéről készült

AZ EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KARA
MAGYAR NYELVTÖRTÉNETI ÉS NYELVJÁRÁSTANI TANSZÉKÉN

Az előkészítő munkacsoport tagjai

KOROMPAY KLÁRA
PARRAGI MÁRTA, VEKERDY LILLA
E. ABAFFY ERZSÉBET, KOZOCSA SÁNDOR, MADAS EDIT

A bevezetést és a jegyzeteket írta
VEKERDY LILLA

A munkálatok az MTA és az MM
kutatói pályázatának keretében folytak

BENKŐ LORÁND
vezetésével

ISBN: 963-462-236-4
ISSN: 0237-644X

BEVEZETÉS

1. A Simor-kódex XVI. század eleji — elől-hátul csonka — magyar nyelvű kézirat, mely a Szent Ferenc-legenda részleteit tartalmazza. Az Országos Széchényi Könyvtár (OSzK) Kézirattárában őrzik. Jelzete: M. Nyelvelvél 14. (Régi jelzete: Duod. Hung. 15.). — Mikrofilm másolata: OSzK, Kézirattár FM1/446. — Kézírtos másolata: (Gyurikovics István, 1853.) MTA Könyvtára, Kézirattár Ms 855. — Szövegkiadása: VOLF GYÖRGY, *Simor Codex*: Nytár. VII, Bp., 1878. 81–8. Elnevezését adományozójáról, Simor János (1813–1891) esztergomi érsekről a Nemzeti Múzeum könyvtárában (ma OSzK) kapta (VARGHA DAMJÁN, Szent Ferenc és fiai... 22).

2. A kódex kötése: múlt századi, sötétbarna egész bőr-kötés. A kötéstáblák mérete 162 x 122 mm. A gerincen aranybetűs — a kézirat származására utaló — fölirat áll: „EPELI KÉZIRAT XV. SZ. SIMOR” (bővebben 1. a kódex történeténél). A töredék 1850-ben — amikor MÁTRAY GÁBOR a június 24-i akadémiai „kis gyűlésen” ismertette (AkÉrt. X (1850.), 8–11) — még nem volt újrakötve, jelenlegi kötését nem sokkal ezután kaphatta. Az időpontra abból következtethetünk, hogy a Krisztina-legenda (OSzK, M. Nyelvelvél 15.) kötése a Simor-kódexével azonos anyagból és nagyon hasonló módon készült 1852-ben.

A kézirat anyaga pergamen, lapjainak mérete 159 x 120 mm. Az újrakötésnél a könyvet körülvágták, mindhárom oldalon legalább 5 mm széles csík hiányzik; erre utalnak a pecsétek, a lapszéli bejegyzések, a lapszámozás és az elhúzott betűsárak csonkulásai: 1., 2., 4., 5., 9., 13., 14. lap.

A Simor-kódexben mindössze 7 (egy füzetbe tartozó) beírt levél található. A hetedik levél párjából megmaradt egy kis darab, az tehát bizonyos, hogy a könyv, amelyből kódexünk kiszakadt, legalább 8 leveles füzetekből állt. A múlt századi könyvkötő is ilyen terjedelmű papír füzetekkel egészítette ki a kéziratot (elől két-tővel, hátul öttel), hogy megfelelő vastagságú gerincet tudjon kialakítani. Két-két levél a kötéstáblákra van ragasztva, ezeket nem számolva a kötet összesen 14 + 7 + 38, azaz 59 levélből áll.

A kéziratot háromszor számozták végig: egyszer ceruzával és egyszer géppel a főliókat (1–7), egyszer pedig ceruzával a lapokat (1–14). Az 1. lap felső margójára 7-es számot nyomtak, ezzel a terjedelmet jelezték. Mindhárom számozás XIX–XX. századi. Az utólag bekötött főliók számozatlanok.

A 8–12. lapon jól megfigyelhető a tintával húzott keret és a 10 mm-enkénti vonalazás. Ez a töredék első és utolsó lapján alig látszik, itt az írás is megkopott, és ezek a lapok piszkosabbak a többinél. Mindebből arra következtethetünk, hogy a Simor-kódex hosszabb ideig lehetett bekötetlenül, eredeti helyéről kiszakadva.

Az írástükör nagysága kb. 130 x 95 mm, laponként 5–8 mm eltéréssel. A sorok száma 20 és 22 között változik. (Az írástükröt a négyvonalas íráson a felső sor második vonalától az alsó sor harmadik vonaláig mértük.)

A kódexet végig egy kéz írta, a szakirodalom szerint ugyanaz, amelyik a Nádor- (1508 k.) és a Nagyszombati Kódexet (1512–1513) másolta, s a Debreceni Kódexbe (1519 k.) ötödikként írt (KNIEZSA, HírTört. 158). Az írás típusa gothica cursiva textualis, a tinta színe sötétbarna. A szöveget rubrumozták (nagybetűk és írásjelek kiemelése piros tintával, iniciálék, díszítések), s a piros címek írása alapján föltételezhető, hogy a rubrikátor maga a másoló volt. Érdekes azonban, hogy a kódexben van három *U* iniciálé is, pedig a barna tintás írásban sohasem fordul elő szó elején *u* betű. A rubrumozás többször módosította az írást, például pirossal pótolta ékezeteket (1/3: a *pacificus* második *i*-je, 3/1: *iobban*, 7/18: *fizpt*) és központozási jelek esetében. A piros kettőspontok alatt helyenként még látható a vessző. (Ezt – ahol bizonyosan látszik – átiratunk jegyzeteiben megemlítettük: 9., 13. lap.) Egy iniciálé piros (6/15: *U*), kettő zöld (3/21: *I*, 8/14: *U*), kettő pedig zöld és pirossal van díszítve (2/12: *T*, 14/12: *U*). A piros és a zöld *U* iniciálék azonos alakúak, tehát valószínű, hogy a zöld festékkel is a rubrikátor dolgozott.

A színes betűket, írásjeleket átiratunk félkövér nyomdai jelekkel tünteti föl.

3. A Simor-kódex hangjelölése és helyesírása egységes, KNIEZSA ISTVÁN rendszerében a mellékjeles helyesírás harmadik csoportjába tartozik (II. C típus) – ezt a típust ferences helyesírásnak is nevezik (HírTört. 115–6, 169). FARKAS VILMOS meghatározása szerint az egyjegyes (mellékjeles) helyesírás legtisztább típusa (NytudÉrt. 74. sz. 67).

A maitól eltérő jelölések a kódexben:

Betű	Hang
<i>L</i>	<i>cs</i>
<i>c</i>	<i>c</i> vagy <i>k</i>
<i>i</i>	<i>i</i> vagy <i>j</i>
<i>g, l'</i>	<i>gy, ly</i>
<i>ñ, r'</i>	<i>ny, ty</i>
<i>o</i>	<i>ö, ő</i>

Betű	Hang
<i>u</i>	<i>u</i> vagy <i>v</i>
<i>v</i>	<i>u</i> vagy <i>v</i>
<i>ú, v'</i>	<i>ü, ű</i>
<i>ÿ</i>	<i>i</i> vagy <i>j</i>
<i>z</i>	<i>sz</i> vagy <i>z</i>

A másoló következetesen használta az *u* és *v* betűket: szó elején *u* helyett *v*-t, míg szó közben *v* helyett mindig *u*-t írt. A hosszú magánhangzókat csak néha jelöli betűkettőzés. Néma *h* szóvégi és szóbeljei helyzetben is előfordul, például 6/5–6: *meg veth/nec*, 8/5: *alh*.

Átiratunk *s* betűben egységesítette a kódex kétféle *s* jelét (*f*, *s*), *z*-nek írtuk át a *z*-ket. Nyomdatechnikai okokból pontban egységesítettük az *y* és *i* betűk különböző mellékjeleit; az *i*-re ott is pont került, ahol az eredetiben hiányzik a mellékjel (1/16: *io*).

A nagybetűket a kisbetűktől – mint a legtöbb egykorú kéziratban – néha a Simor-kódexben sem könnyű megkülönböztetni, különösen a *k* és *v* betűknél. A kérdést itt nehezíti a rubrumozás is. Hogy bizonyos szavakat egybe- vagy külön-írt a másoló, az szintén gyakran vitatható. Általános ez a probléma az igekötős igék és az összetett igealakok esetében, ahol talán maga a scriptor is bizonytalanodott. Mi – az esetek többségéből kiindulva – a vitás helyeken a különírást választottuk. Nehezen különböztethető meg a kódexben a pont és a vessző, így ezeket egységesen vesszőnek írtuk át. Mindezen kérdések vizsgálatához tehát a hasonmás, illetve az eredeti szöveg használata szükséges.

A másoló a sorvégeken *s* gyakran a sor elején is használ elválasztójelet (egy kis ferde vonást), ezt mi a mai elválasztójellel helyettesítettük. A javításokat és a betoldásokat lapalji jegyzetekben tárgyaljuk. A törléseket < >-lel jelöltük, a lapalji jegyzetekben szereplő olvashatatlan betűket kipontoztuk.

4. A kézirat keletkezésére utaló adatot a kódexben, illetve a szövegben nem találtunk. Írása azonban rendi hovatartozására és datálására nézve meghatározó. (Erre egyébként az utolsó papírív 6. levelén olvasható, föltehetőleg múlt századi bejegyzés is utal: „v. ö. Nádor cod. [...]” és „Nagyszombati cod. írásával”.)

Már említettük, hogy a Simor-kódexet ugyanaz a kéz másolta, amelyik a Nádor- és a Nagyszombati Kódexet is, valamint a Debreceni Kódex egy részét. E három utóbbi ferences eredetű, s kétségtelenül klarisszák számára készült könyv, így valószínűleg az a kézirat is klarissza eredetű volt, amelyből kódexünk kiszakadt (TIMÁR KÁLMÁN: ItK. XXXVII (1927.), 63). Másolásának idejét a Nádor-kódexben (658. lap) található évszám alapján tesszük az 1508 körüli évekre.

A kódex gerincén és múlt századi címlapján (15. l.) található bejegyzés szerint a kézirat a XV. századból való. Ez MÁTRAY GÁBOR – már említett – ismertetésének téves adataiból eredhet, bár azokat TOLDY FERENC még ugyanazon az akadémiai ülésen kiigazította (AkÉrt. X (1850.), 9, 11). Mátray az első könyvtáblán lévő bejegyzésében is XV. századot írt.

A Simor-kódex ferences eredetét nemcsak másolójának személye, hanem a kódex tartalma is igazolja. A szakirodalom állásfoglalása ebben a kérdésben csaknem egységes (TIMÁR i. m. 64–5). Keletkezési helye – mint a legtöbb klarissza kódexnek – az óbudai kolostor lehetett. Bizonyítja ezt az is, hogy a domonkos eredetű

Virginia-kódex (Nytár. III, 258–352) egy részével azonos szöveget tartalmaz, s a két rend 1526 előtt csak az Óbudai és a Nyulak-szigeti kolostorban érintkezett hazamosabb ideig egymással (TIMÁR i. m. 66, 216); itt másolhatták a Simor-kódex akkoriban még teljes példányáról a Virginia-kódexet (TIMÁR i. m. 215). Egy másik föltevés szerint a két kódex egy közös alapszöveg két egymástól független másolata (TIMÁR: ItK. XXXVI (1926.), 267; vö. KATONA: AkÉrt. XIV (1903.), 580; VARGHA, Szent Ferenc és fiai... 22).

A kódex további történetéhez adalékként járulhat a 2. lap bal margójára írt bejegyzés: *posonika*. Bár a szó toldalékolása különös, s hogy mire utal, nem tudjuk, mégis fölmerül a kérdés, lehetett-e kódexünk valamilyen kapcsolatban Pozsonnyal? A magyar kódexek vándorlásának egyik fontos állomása a pozsonyi klarissza kolostor volt. A XVI. század első felében Óbudáról menekülő kényszerülő Klára-szüzek könyveket is vittek magukkal. Így került a pozsonyi testvérkolostorba például a Nádor- és a Weszprémi-kódex; erről XVII. századi bejegyzéseik is tanúskodnak. (Vö. LÁZS SÁNDOR: ItK. LXXXV (1981.), 677.) A Simor-kódex tehát elvileg eljuthatott Pozsonyba, de e föltevés igazolásához további kutatás szükséges. Támpontot jelentene ehhez a kéziratban látható két másik bejegyzés is (4. és 14. lap), ezekből azonban csak néhány betű olvasható.

Arról, hogy a Simor-kódex hogyan került jelenlegi helyére, így tájékoztat Mátray Gábor – akkori könyvtárőr (értsd igazgató) – bejegyzése az első könyvtábla belső oldalán: „E’ hártýára iratott XV^{ik} századi magyar kézirat Eppelen (Esztergom vármegyében találtatott. A Széchényi országos könyvtárnak szentelé t. Simor János ur, esztergomi érsekmegyei kormánytitoknak, 1848. November 30. Alólírtt által bemutatottat ’s magyaráztatott a’ magyar tudós társaság ülésében 1850. Jun. 24. (Lássd: „magyar academiai Értesítő 1850/1. I^{ső} füzet. 8^{ik} lap. Mátray Gábor”. Az említett értesítőből kiderül, hogy Simor János egy Epöly (Eppöl, Eppel, ma Epöl – Komárom megye) nevű faluból való parasztembertől kapta a kéziratot „hihetőleg akkor, midőn Bajnán, mellynek Epöly fiókja, lelkész volt” (AkÉrt. X (1850.), 8). TIMÁR egy rövid közleményben (MNY. XXX (1934.), 307) leírja, hogy Simor János 1842–1846-ig volt bajnai plébános, de többet ő sem tud arról, hogy akitől Simor a kéziratot kapta, ki volt, és hogyan jutott a kódexhez.

5. A kódex tartalmáról a – már említett – múlt századi címlapon a következő olvasható: „Lelki gyakorlatok a szent áldozatosságról és tökéletes engedelmességről.” Ez a cím MÁTRAY GÁBORTól eredhet (vö. AkÉrt. X (1850.), 9), aki nem ismerhette a Simor-kódexnek a Virginia- és a Jókai-kódexszel való összefüggéseit. VOLF GYÖRGY már tudta, hogy a kézirat a Szent Ferenc-legenda részleteit tartalmazza (Nytár. VII. Előszó, XXXV. lap): három Szent Ferenc mondotta példázatot az áldozatosságról, egy történetet magáról a szentről és két töredékes fejezetet a kódex elején és végén.

A szöveg – néhány szó eltéréssel – azonos a Virginia-kódex 64/7–72/1-ig terjedő részével (Nytár. III, 295–300), s ez a 68. laptól kezdve párhuzamos a Jókai-kódex szövegével is (JóKK. 56–60, vö. P. BALÁZS JÁNOS, Jókai-kódex, 132–40). Közös latin forrásaik: Spec. Vitae = Speculum vitae beati Francisci et sociorum eius. Venetia, 1504. – Spec. Perf. = Speculum perfectionis seu S. Francisci Assisiensis Legenda antiquissima, auctore fratre Leone. Paul Sabatier. Paris, 1898.: Collection de documents pour l'histoire religieuse et littéraire du Moyen âge. Tome I. – Actus = Actus beati Francisci et sociorum eius. Paul Sabatier. Paris, 1902.: Collection d'études et documents sur l'histoire religieuse et littéraire du Moyen âge. Tome IV.

A latin források és az egykorú magyar kódexekben található párhuzamos szöveghelyek táblázata:

Simor-kódex	Virginia-kódex	Jókai-kódex	Források
1/1–2/7	64/22–65/14	—	Spec. Perf. 59 Spec. Vitae 41b
2/7–3/18	65/14–66/10	—	ismeretlen
3/18–6/12	66/10–67/22	—	Spec. Perf. 64 Spec. Vitae 43b
6/12–8/11	67/22–68/23	—	Spec. Perf. 48 Spec. Vitae 29b
8/11–14/8	68/23–72/4	56/4–59/18	Actus 32 Spec. Vitae 112a
14/8–14/22	72/4–72/14	59/19–60/4	Actus 33 Spec. Vitae 112b

(vö.: KATONA: AkÉrt. XIV (1903.), 582–3; VARGHA DAMJÁN, Szent Ferenc és fiai... 21).

IRODALOMJEGYZÉK

(Jegyzékünk teljesebbé akkor válik, ha az alábbi művekben közölt irodalmat is figyelembe veszi az olvasó.)

- P. BALÁZS JÁNOS, Jókai-kódex. XIV–XV. század. Bp., 1981.: CodHung. VIII.
 BERLÁSZ JENŐ, Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1867. Bp., 1981.
 BÖRÖCZ MARCELL, Ferencesek a középkori magyar irodalomban. Pécs, 1911.: Ciszterci
 Doktori Értekezések 31. sz.
 FARKAS VILMOS, Helyesírásunk hangjelölés-rendszerének története. Bp., 1971.: NytudÉrt.
 74. sz.
 HORVÁTH CYRILL, A magyar irodalom története I. A régi magyar irodalom története.
 Bp., 1899.
 HORVÁTH JÁNOS, A magyar irodalmi műveltség kezdetei. Bp., 1944.
 KARÁCSONYI JÁNOS, Szt. Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig. I–II.
 Bp., 1923–1924.
 KATONA LAJOS, Újabb adalékok codexeink forrásaihoz: ItK. XVI (1906.), 105–20, 191–
 201, 332–47. Klny.: Bp., 1906.
 KATONA LAJOS, A Virginia-kódex Ferencz-legendái: AkÉrt. XIV (1903.), 569–81. Klny.:
 Bp., 1903.
 KLANICZAY TIBOR szerk., A magyar irodalom története 1600-ig. Bp., 1964.
 KASTNER JENŐ, A Jókai-kódex és az obszerváns kódexirodalom: EPhK. LVI (1932.), 203–
 11; LVII (1933.), 58–66. Klny.: Bp., 1933.
 KNIEZSA ISTVÁN, Helyesírásunk története a könyvnyomtatás koráig. Bp., 1952.
 KOMÁROMI LAJOS – KIRÁLY PÁL, Virginia Codex: Nyttár. III, Bp., 1874. 258–352.
 (Könyvkiállítási kalauz.) Kalauz az Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeum részéről rendezett
 könyvkiállításhoz. Bp., 1882.
 LÁZS SÁNDOR, A Cornides-kódex körül: ItK. LXXXV (1981.), 671–83.
 LOSONCZI ZOLTÁN, Az ő-zés története: NyK. XLIV (1915–1917.), 373–406; XLV (1917–
 1920.), 45–116, 195–266. Klny.: Bp., 1918.
 MÁTRAY GÁBOR: AkÉrt. X (1850.), 8–11.
 MEZEY LÁSZLÓ, Irodalmi anyanyelvűségünk kezdetei. Bp., 1955.
 PINTÉR JENŐ, Magyar irodalomtörténet. Bp., 1930. I. k.
 PUSZTAI ISTVÁN, Bod-kódex. Sándor-kódex. Bp., 1987.: RMKód. 2–3. sz.
 PUSZTAI ISTVÁN, Könyvecse az szent apostoloknak méltóságokról. Bp., 1985.: RMKód. 1. sz.
 TIMÁR KÁLMÁN, Adalékok kódexeink forrásaihoz: ItK. XXXVI (1926.), 264–70.
 TIMÁR KÁLMÁN, Magyar kódex-családok: ItK. XXXVII (1927.), 60–7, 210–24; XXXVIII
 (1928.), 57–72; XXXIX (1929.), 16–28, 146–54.
 TIMÁR KÁLMÁN, A Simor- és a Kriza-kódex fölfedezése: MNy. XXX (1934.), 307.
 TOLDY FERENC, A magyar nemzeti irodalom története. Pest, 1864–1865.

VARGHA DAMJÁN, Szent Ferenc és fiai a magyar kódexirodalomban: Szent Ferenc nyomdokain. Bp., 1926. 79–126. Kiny.: Bp., 1927.

VOLF GYÖRGY, A Simor Codex: Nyttár. VII, Bp., 1878. XXXIV–XXXVI. lap

ZOLNAI GYULA, Nyelvméleink a könyvnyomtatás koráig. Bp., 1894.

ZOLNAI GYULA, Nyelvméleink a könyvnyomtatás koráig. A legrégebb magyar nyelvmélekek ismertetése. Bp., 1905.

A KÓDEX HASONMÁSA ÉS BETŰHŰ ÁTIRATA

Selki
gyakorlatok ..
a
zent alázatosságról
és tökéletes
engedelmességről.

Egyedi Kézirat.
XV. Századból.

^{küldé}
Simor János.

halando testbe elyner / de vy mmt
 minar mehorzagba orzaglo nort
 Miert kedeg ez fater patifans nem
 akorra zertelen bodog atink nar
 meg ielontem es zentsegos tithot / kiez
 de vele solm trauol valo idegon zorat
 Es egeb zo bezed koxbe mondat neki
 De en zereto atam kexlet segodet hoy
 monjad meg ennekom hog mit
 aleyta ten magadrol / es minet hgod
 magad lenni istennet / es emborner
 elotte / selete bodog atant / es monda
 neki / Vy tecut ennekom zereto at
 iamfia / hog ez zelos / velagba minen
 nagob bynos embor en nalamnal
 mert ha volt volna / az io kegelmes
 isten ake votte volna elque / es ammar
 miatta szerzotte volna / ez harom zent
 szerzetoket kibol mtab meg ielontotte
 volna / 9 nagy irgal massagat kiuel
 vagyon / az zegen bynosokhoz / Es legottan

halando testbe elq̄nec, de v̄g mint
immar meñorzagba orzaglonac
Miert kedeg ez frater pacificus nem
akara zertelen bodog aʼanknac

5 meg ielq̄nteni ez zentsegqs titkot, kez-
de vele zolni tauol' valo idegqn¹ zocat
Es egeb zo bezed kq̄zbe monda neki
De en zeretq̄ aʼam kerlec tegq̄det hoġ
mongad meg ennekqm hoġ mit

10 aleytaz tenmagadrol, es minec hizq̄d
magad lenni istennec, es embqr̄nec
elq̄tte: Felele bodog aʼanc, es monda
neki, V̄g teccic ennekqm zeretq̄ at-
-iamfia, hoġ ez zelqs velagba ninlen

15 naġob b̄ynqs² embqr̄ en nalamnal
mert ha volt volna, az io kegelm̄es
isten azt vq̄tte volna elque, es annac
miatta zerzq̄tte volna ez harom zent
zerzetq̄ket, kibql̄ incab meg ielq̄ntq̄tte
20 volna q̄ naġ irgalmassagat, kiuel
vaġon az zegen b̄ynqsq̄khq̄z, Es legottan

¹A g-t valamilyen betűből javították.

²Az q̄-t e-ből javította a scriptor.

hog est halla finter paafians ifen ottan
meg ada efmer m hog as latos kut lata
vizonfag volna es hog as volna a
nag fetlegos zek kut lufser kenelfeg
net mmaia el veste es bodog atvanc
o mellefagos alazatofagarnat mactta
maganat here lufgas mmaia es
melle peldatut kut rete bodog atant
v fiarnat leaminat elcigbe es sent
alazatofagrol es as tokelletas en
gedel mellefagrol monduan

o d m e d
Ekenletot as valdfira es vergetot
peldat v tole Merit as valdfu ki ze
pon veragotut es beugn gymal lot
teromte es v neki vagon as v gokerce
bol kut ala bolatut as foldre es es v
neki selke es myndon valdfeg verago
Zasa es v gymal teromte se ebhol nag
ion neki: Es meneuel mtab as fold
be magat ala bolatta es meneuel
mtab faros gorneual felil be fedeztetot
mtab mtab valdfegot veragot

- hog' ezt halla frater pacificus isten ottan
meg ada esmerni hog' az latas kit lata
bizonsag volna, es hog' az volna a
nag' felsegős zek kit lucifer keuelseg-
5 nec miatta el vezte, es bodog atyanc
q melsegős alazatossganac miatta
maganac nere halgas immar ez
melle peldacat, kit vete bodog atanc
v fiaynac, leañinac eleigbe ez zent
10 alazatossgrol, es az tqkelletős en-
gedelmessegröl, monduan
TEkenletős az zold fara, es vegetős
peldat v tple Mert az zold fa ki ze-
-pon veragozic, es beuon gymollot¹
15 terömt, ez v neki vagon az v gokere-
-bol, kit ala bolatot az földre, es ez v
neki lelke, es myndon zoldsege, verago-
-zasa, es v gymoll terömtese ebbol vag-
-ion neki:² Es meneuel incab az föld-
20 -be magat ala bolatta, es meneuel
incab saros ganeual felil be fedezettöt
anneual incab zoldseget veragat

¹A bal lapszélen bejegyzés: *posonika* (?).

²A piros kettőspont alatt egy barna vessző is látszik.

es gymollet zebben / iobban / es beugb
 ben agga. **Az** Zoldfan erled az io
 szeretos embert / az fmar gokeren
 erled az o tokelletys akaratat / az
 foldon kibe az fmar gokere tartatit
 erled az zent alazatosagot / es az saa
 ros gancen erled magadnac megvta
 lasat / es bringet meg es meretit / es
 meneruel intab az tokelletys aka
 ratnac gokerez az zent alazatosagba
 meletben ala bolatandod / anneual
 intab teneked io mukodessok nec
 tob gymollet tergeti. **E**s meneruel in
 tab magad megvta landod byneidet
 meg es merucen anneual intab is
 tem io agoknac vezagnal dileg
 dol / es fengsodol mynd foldon mer
 hon. Mas pelda ez tokelletys zent
 alazatosagrol hit mi zent atmar
 pete vgon magazol ekkepven mond
Alle szereto atmaru el kozelget udn
 az capitolomnac ideu. Nem tesse erne

- es gymqllet zebben, iobban, es beupb-
 -ben agga **Az** zold fan erled az io
 zerzetos embort, Az fanac gokeren
 erled az o tokelletos¹ akaratyat, az
 5 foldon kibe az fanac gokere tartatic
 erled az zent alazatosagot, es az saa-
 -ros ganeen erled magadnac meg vta-
 -lasat, es binocnec meg esmeretit, es
 meneuel incab az tokelletos aka-
 10 ratnac gokeret az zent alazatosagba
 mel'ebben ala bolatandod, anneual
 incab tenekod io miuelkodesoknec
 tob gymqllet teromti, Es meneuel in-
 -cab magad meg vtalandod byneidet
 15 meg esmerueen anneual incab is-
 -teni iozagoknac veragual dilekq-
 -dol, es fenoskodol mynd foldon meñ-²
 -non Mas pelda ez tokelletos zent
 alazatosagrol, kit mi zent atanc
 20 vete ynön magarol, ekkeppen mond-³
 Ime zeretp atamfiai el kozelget uan
 az capitolomnac ideie, Nem teccic enne-

¹A k l-ből javított betű.

²A 14-17. sor margóján az előző lap szélén lévő bejegyzés tükörlenyomata látszik. (Vö. 2. lap 1. jegyzet.)

³A szó folytatása a következő sor végén van.

kom hog en leget kisset atafui. Hanem
olan nem leiendge hit m meg mon
dot nedge. Mert az id tuffator hog
engymet mynd az atafiat nag tistof
seggel tart nat. es hozzam mynd are
tatossaggal vannat. es engymet vk
be hnat az capitolomba. es en 9 au
tatossagok nat eleget teuen be megor
Es vk engymet azon kernek hog
en nekir istenner igeret hredesseni
es 9 kozott predicalar. es en v
akarati vok nat engeduen fel allot
es predicalloc. vg mkennen engy
met bent lelac tanertot. Es lenne
vg mmar hog a predicator el ve
gezuen mynd az en atafiat men
nen a capitolomba voltanac mynd
en ellengm feltamadnatanac. es
mynd egzor az talatanac mod
nan. Nem akarvor az hog te mi

-kqm hog' en le'ec kisseb a'afiu, hanem

o'lan nem leiendoc, kit im meg mon-

-doc nectoc, Mert azt iol tu'g'atoc hog'

engomet mynd az a'afiac na'g tiztcs-

5 -seggel tartnac, es hozzam mynd a'e-

-tatossaggal vannac, es engomet vk

be hy'nac az capitolomba, es en q aie-

-tatossagoknac eleget teuen be me'goc

Es vk engomet azon kernek hog'

10 en nekic istennec igeiet hirdessem

es q koczottec predica'ac, es en v

akaratyoknac engeduen fel alloc

es predicalloc, vg' mikeppen engo-

-met zent leloc tane'ytot, Es lenne

15 vg' immar hog' a predicacio el ve-¹

-gezuen mynd az en a'amfiai me'n-

nen a capitolomba voltanac mynd

en ellenqm feltamadnanac, es

mynd e'gzor azt caialtanac, mo'd-

20 -uan, Nem akar'yc azt hog' te mi-

¹A bal oldali margón nehezen olvasható bejegyzés: .a.ai (?).

3, 3
raýtonc vralcoggal. es minket te
vix/ meert te nem vag bolzen zolo
mikeppen illenec elen zentseggos gi
lekozetnet fiedelmehoz/ meert te vag
eg igu es igon tudatlan. es mi ez
igon zegonloc hog elen vralatos. es
tudatlan fiedelmont vagon: Es
mondamat azt ennekm hog es
naptofogva soha tobbe ne meris hog
gel mondam azt hog mi fiedel
mont vag. Es ezonkeppen engomet
ilen nag buzusaggal es zegonseg
gel kozziloc ki vetnenec. Nem tenit
es ennekm nem lattatit hog en
volnet frater minor/ az az kisseb atya
fiu. es bizon alazaros. es bizon enge
delmes/ ha vig orlual zent alaza
toszagos bedesegged el nem zenvednem
Meert ha groler vigadoc. es geneckig
dom adba minoron engomet fel ma
jostalnac. es tizotnet kube kezdeit

- raÿtonc vralcoǵǵal, es mÿnket te
bir, mert te nem vaǵ bqlen zolo
mikeppen illenec el'en zentsegqs ġi-
-lekqzetnec feiedelmehqz, mert te vaǵ
- 5 eg igú, es igqn tudatlan, es mi ezt
igqn zegqnı'qoc hoǵ el'en vtalatos, es
tudatlan feiedelmqnc vaǵon: Es
mondanac azt ennekqm hoǵ ez
naptolfogva soha tqbbe ne merezkqǵ-
- 10 -ǵel mondani azt hoǵ mi feiedel-
-mqnc vag, Es ezqnkeppen engqmet
il'en naǵ buzzusagǵal, es zegqnseg-
-gel kqzzúlqoc ki vetnenec, Nem teccic
es ennekqm nem lattatic hoǵ en
- 15 volnec frater minor, az az kisseb atÿa-
fiu, es bizon alazatos, es bizon enge-
delmes, ha vig orıual zent alaza-
-tossagos bekeseqqel el nem zenvednem
Mert ha qrplec vigadoc, es ġeınerkq-
- 20 -dqm abba micoron engqmet fel ma-
-gaztalnac, es tiztqlnec, kibe kezdetic

a lelőknek vése del me. Naggal mind kel
en nekem grül nem en lelőknek har
nalat mba. vigados nom. es generkód
nom iduosségebe. mitoron engomet
Zidal maznat / meg vtalnat. es meg veth
net. kibe vagot a lelőknek nag' felse
gys. es bizonyagos neresége. Mert azt
tug yator hog' az fiedemsegebe tortem
az esees. es a dileredbe lezen mha ala
vetees. De az zent alazatossgba torta
tic myndomtoron allelőknek nag' near
sege harmad peldae vete bodog at
jant az zent alazatossgrol. es a tokiel
letys engedelmességre az holt testrol
Teg' oluassor hog' nemtoron ez zent
segos embor. Ol uala o tarsi kagat
es gondolcodic uala herzetossagnet tokiel
letosségerol. igit. nagyon fohazodot. es
monda. Lac aleg vagon ez velagba.
ol herzetys embor ki iol ves tokielletos.

- a lelőkneć vezedelme, Naggal incab kel
en nekőm őrűlőm¹ en lelőkneć haz-
-nalatjaba vigadoznom, es őeńerkőd-
-őm iduőssegebe, micoron engőmet
- 5 zidalmaznac, meg vtalnac, es meg veth-
-nec, kibe vaőoc² a lelőkneć naő felse-
-gőő, es bizonsagos őere-sege, Mert azt
tugyatoc hoő az feiedemsegebe tőrtenic
az esees, es a dileredbe lezen niha ala
- 10 vetees, de az zent alazatossagba tarta-
-tic mőndőncoron allelőkneć naő őere-
-sege Harmad peldat vete bodog at-
-ianc az zent alazatossagrol, es a tőkeli-
-letőő engedelmessegeről az holt testőrl
- 15 Uő oluassoc hoő nemicoron ez zent-
segeő embőrl ől uala ő tarsi kőzőtl
es gondolcodic vala zerzetőssegeő tőkeli-
-letőssegeről, iőőn naőon fohazcodeec, es
monda, Lac aleg vaőon ez velagba
- 20 ol zerzetőő embőrl ki iol, es tőkelleletőő-

¹A māsodik ő-t e-ből javította a scriptor.

²Elírás vaőon helyett.

Seggel engedelmes volna v' seiedel
menet. es hog' hallat' ezt az atafiat
mondanac neki. Zeretsz atam kegne
azon tegodet. hog' tamiz meg mynkiet
arra hog' milegyn az tokelletos en
gedelmessz. es a bizoi alazatosag
Es felele neki. es monda **E**n az
bizoi engedelmes. es alazatos. Zeretsz
hasonlom a meg holt testhoz. Vegy fel
a meg holt testot. es valahoua aka
rod teged oda otet. az latod hog'
semmit ellenod nem zool az fel vetel
rol. es semmit nem morgodit azon
hog' houa vizod. es nem panaszal
semmit arrol es hog' houa vtet te
zod. ha vtet fel tezod az segye v' on
net ala neez. es ha vtet g'lyetod
daxsonba. es gyngel fizet ruhaba.
az latod hog' g' mirab meg heruad
Esznekpen a bizoi engedelmes. es

- seggel engedelmes volna ő feiedel-
-menec, és hogy hallac¹ ezt az afafiac
mondanac neki, Zereto afaam kerönc
azon tegödet, hogy tanil meg mynket
5 arra hogy milegon az tokelletos en-
-gedelmesseg, és a bizoi alazatossg
Es felele nekic, és monda En az
bizoi engedelmes, és alazatos zerzetost
hasonlom a meg holt testhoz, Vegec fel
10 a meg holt testot, és valahoua aka-
-rod teged oda otet, azt latod hogy
semmit ellenod nem zool az fel vetel-
-rol, és semmit nem morgodic azon
hogy houa vizod, és nem panazol
15 semmit arrolees hogy houa ytet te-
-zod, Ha ytet fel tezod az zegbe ő on-
-net ala neez, és ha ytet oltotzetod
barsomba, és gongel fizot ruhaba,
azt latod hogy o incab meg heruad
20 Ezönkeppen a bizoi engedelmes, és

¹A c fölötti pont szándéktalannak tűnik.

alazatos Zeezetos nkit mitoron eg
 helbol masba viznet ezt meg utde mi
 ext tezt. es holot haggat amal semmt
 nem gondol. es hol el valtoztatvat es el
 len semmt nem osh Es ha hztosszegre
 vizit feiedel me tezt. Azon meg zokot
 alazatosfogba meg maxad es mene
 vel. mrad hztolstetie / annenial mrad
 magat meltatlannat aleytor. es uteli
 Azert ez babbizon alazatos. es bizon
 engedelmis ki esgnkeppen tezt n hal
 gassot immar bodosz atancuat a
 alazatosfogat. es a fiarnat enge
Teg olvassot. hog frater delmességoket
 Ausinus ki nala assil belick net ng
 mosi kzzil valo. es az istem gondolat
 ba zgntelen valo edas kodesseire ot iggn
 el merult valo istembe. hog ot mel
 kiul valo erzekonyosszeg. es es velaghoz
 valo ygekzet iggn keues valo yben
 ne. es preditallafra. es zolafra

- alazatos zerzetqs akit micoron eg
 helbol masba viznec ezt meg itele mi-
 -ert tezig, es holot haggac awal semmit
 -nem¹ gondol, es hol el valtoztatjac, ez el-
 5 -len semmit nem alh, Es ha tiztqssegre
 vizic feiedelme tezig, Azon meg zokot
 alazatossagba meg marad, es mene-
 -vel incab tiztqltetic, anneual incab
 magat meltatlannac alejfa, es iteli
 10 Azert² ez babbizon³ alazatos, es bizon
 engedelmes, ki ezonkeppen tezon Hal-
 -gassoc immar bodog a fancnac q
 alazatossagat, es q fiaynac enge-⁴
 Ug olvassoc, hog frater delmessegoket
 15 Rufinus, ki uala assisbelieknec nq
 -mqsi kozzil valo, es az isteni gondolat-
 -ba zontelen valo edqskqdeseiert ol igon
 el merult vala istembe, hog ol mel
 kiuil valo erzekqnqsszeg⁵, es ez velaghoz
 20 valo igekqzet igon keues vala v ben-
 -ne, es predicallasra, es zolasra

¹Tévedésből kitett elválasztójel.

²Az A-t másféle pirossal színezték.

³A szót a scriptor javítani próbálta. Az a betű eredetileg i volt, a b mintha át lenne húzva.

⁴A szó folytatása a következő sor végén van.

⁵Elírás *erzekqnseg* helyett.

malogtva es bator, daga nemvala
Miert immar az zolaf nar tehetse
get el vertotte mila: Bodog atanc ke
deeg nemtoron parau Lota neki
hog menne be assifba es oth an
nepnec predicallana es isten net
igeret hirdetneie vg mikappen az
vr isten neki zaiaba vetnee: Mon
da frater Rufinus Tiztylendo atam
bolas enuekyn es ne kily engymet
ez elen dologra mert mikappen iol
tudod hog enuekyn minlen malaz
tom es tehetseggyn zolasra es vajot
tudatam es eg igi Aert kezlet zerey
atam hog ne bank engymet ez elen
dologgal mert nem vajot alcolmas
es eleg reaua Bodog atanc keddeeg
monda neki Miert te enuekyn ely
mondasomra nem engeddel Parau
loc aert neked zent engedelmessere
hog mezeitelen Laki a kissei ruhada

- malaztja es batorsaga nem vala
 Miert immar az zolasnac tehetse-
 -get el vezttotte vala:¹ Bodođ ařanc ke-
 -deeg nemicoron paranola neki
 5 hođ menne be assisba, es oth an-
 -nepnec predicallana, es istennec
 igeiet hirdetneie, Vđ mikeppen az
 vr isten neki zaiaba vetnee: Mon-
 -da frater Rufinus Tiztđlendđ ařam
 10 bolas ennekđn², es ne kilđ engđmet
 ez elēn dologra, mert mikeppen iol
 tudod hođ ennekđm ninlen malaz-
 -tom, es tehetsegđm zolasra, es vađoc
 tudatlan, es egđ igđ Azert kerlec zeretđ
 15 ařam hođ ne banl engđmet ez elēn
 dologgal, mert nem vađoc alcolmas
 es eleg reaia Bodog ařanc kedeeđ
 monda neki Miert te ennekđm elđ
 mondasomra nem engedeel, Paranol-
 20 -loc azert nekđ zent engedelmessegre
 hođ mezeđtelen³ lak a kisseb ruhadba

¹A piros kettőspont alatt egy barna vessző is látszik.

²Elírás. Helyesen: *ennekđm*.

³A második e-t i-ből javította a scriptor.

maraduan men be a3 varosba. es vala
mel eg hazban a nepnet mesertelen predi
cat vg mikappen meg montan nekod.
Ime lask alazatos engedelmességet. leg
ottan le vetkezék. es el mene mint bizon
engedelmes. es hog be ment volna a va
rosba latuan vtet a nepet. es a gemakor
es a3 yfiar. kizdek vtet mogetma. es ray
tm Loda kod nar vala. monduan. Ime ege
a nag kemeni penitentiaba meg bolon
dulok. es efselen ne lotter Ezonka3 be do
dog atant meg gondolván es sent atafu
nac v nag engedelmességet. es vn maga
nac nag kemeni parancolatyat kizde
magat nag kemeni seggel seggel meim
monduan. Hon nat vagon tenekod
Selen nag bator sagod Bernard fi pete
nec fia. hog te e. sent embornet elen
nag kemeni seggel parancolat. ki assise
lick nec nyomosi kizil eg hog te vtet
mestelen kuldod be a3 varosba. Kut
tenme tizossege nem agya vala. ielon

- maraduan meń be az varosba, es vala-
 -meń eghazban a nepnec mezeýtelen predi-
 -cal' vğ mikeppen meg montam nekđd,
 Ime lash alazatos engedelmessegđt, leg-
 5 ottan le vetkđzeek, es el mene mýnt bizon'
 engedelmes, es hođ be ment volna a va-
 -rosba, latuan ýtet a nepec, es a ġemđkđc
 es az ýfiac, kezdek ýtet mđuetnie¹, es raý-
 -ta lodalcodnac vala, monduan, Ime ezđc
 10 a nađ kemeń penitenciaba meg bolon-
 -dultac, es eztelenne lđttec Ezđnkđzbe bo-
 -dog ańanc meg gondolvan ez zent ańafiu-
 -nac ý nađ engedelmessegeet, es ýn maga
 -nac nađ kemeń paranlolatýat, kezde
 15 magat nađ kemeńseggel feđelmezni
 monduan, Honnat vađon tenekđd
 ez elen nađ batorsagod bernard fi peter-
 -nec fia, hođ te² ez zent embđrnec elen
 nađ kemeńseggel paranlol', ki assisbe-
 20 -lieknec nđmđssi kđzzil eđ hođ te ýtet
 mezeitelen kildđd be az varosba, kit
 tennie tiztđssege nem ađđa vala, ielđn-

¹Az utolsó e-t a-ból javította a scriptor.

²A t e-ből javított betű.

66
nen avert mvert onnat tamadot. es oth
vter meg es meric. Avert istence mondom
azt hog' tennom magadon vizonytom
meg azt mit te ma' nár parancs
Ezt meg monduan lelkenet nag' buzgo
sagaval. legottan ruhajat levete ma
gat meg mezelemez. es esonkuppen
mene be assisba. vele vuen frater leotk
ki az o mpariat. es frater Rufinus mpar
iat utannoc vuen. Rit latinan meze
telen a varosbeliek. mguetic vala vter
mkuppen bolondot. alevetom vter
es frater Ruffinost hog' ezot elvezott
volna az kementsegos penitencianar
miatta. Bodog atanc kedeg lele frater
ruffinost predicalvan. es nag' buzgo
sagos ayetatosaggal ezoket mondua
nag' fel zonal. Bereto atamfiar tauoz
tussator el ez velagot. hagyator el ab
vint. agyator meg az mastol el votteio
zagot ha nem akartot greg kuzre men.

- nen azert miert onnat tamadot, es oth
 ýtet meg esmeric, Azert istenre mondom
 azt hog' tennom magadon bizo'no'ytom
 meg azt mit te masnac paran'oloz
- 5 Ezt meg monduan lelkenec nag' buzgo-
 -sagaval, legottan ruhaiat levete ma-
 -gat meg meztelenitte¹, es ezonkeppen
 mene be assisba, vele viuen frater leoth
 ki az o' capaiat, es frater Rufinus capa-
- 10 -iac² vtannoc viuee, kit latuan meze'y-
 telen a varosbeliek, m'uetic vala ýtet
 mikeppen bolondot, ale'ytvan ýtet
 es frater Ruphinost hog' ezoc el vezoth
 -volna az kemenseg'os penitencianac
- 15 miatta: Bodog a'anc kedeg lele frater
 ruffinost predicalvan, es³ nag' buzgo-
 -sagos a'yetatossaggal ezoket mondu'a
 nag' fel zoual O⁴ zeret'o' a'amfiai tauoz-
 -tassatoc el ez velagot, ha'ggatoc el ab-
- 20 -bint, a'ggatoc meg az mastol el v'otte io
 -zagot ha nem akartoc q'oc t'uzre men-

¹Az utolsó e javított betű.

²A szóvégi t helyett c-t írt a scriptor.

³Az e mintha utólag (más tintával) beírt betű lenne.

⁴A később beírt nagy O miatt érnek össze a szavak.

vetur. Tac Lator iſtennec porramlolar iat.
Zeressetor az vr iſtent. es atator fiat hugn
tizant. es igazant ha be aſtator menm az
ogor hazban. tor Lator penitenciat. mert
el kazelget mennener oryager. Ezonkorbe
hog mynd esobet wialtornaa es feater
Auffinus. Ime bodog atankices vjan me
Zeritelen ves az eghazban mas Zegeletibe
fel alla. es kezde preditallam ol nag
buzgofaggal. es iſtem edofseggel ez velagnat
meg vta laſarol. es az Zent penitenciarol
es az aſtorat zerent valo Zent Zegriſeg
rol. es az menner hazanac Zent Keuan
ſagrarol. es a buzusagnac bekeuel valo
Zent vedeserol. es a megſezile xistuſ nac ke
ſerüſegos keñnarol. vgbog mynd a kemeñ
Zyuu ſetfiac. es a Zomallator kiki oda gile
ner vala nag ſotaffaggal. yon nagon
el amultodanac. es el Lodaltodanac. kez
denec nag keſerüſegos ſicaf tenmige
es hihetetlen ayetatoſſaggal. es tyredel

-netq̄c, Tarlatoc istennec paranlatatjat,
 zeressetq̄c az vr istent, es a'fatoc fiat hiuq̄n
 tiztan, es igazan ha be akartoc menni az
 q̄r̄q̄c hazban, tarlatoc penitenciat, mert

5 el k̄zelget menn̄ecnec¹ orzaga, Ezq̄nq̄zbe
 ho'g mȳnd ezq̄ket caialtanaia ez frater
 Ruffinus, Ime bodog a'fankes v'gan me-
 -ze'ytelen v̄es az e'ghazban mas zegeletibe
 fel alla, es kezde predicallani ol' na'g

10 buzgosaggal, es isteni edq̄sseggel ez velagnac
 meg vtalasarol, es az zent penitenciarol
 es az akarat zerent valo zent zege'ns̄eg-
 -r̄ql, es az me'ne'i hazanac zent keuan-
 -sagarol, es a buzzusagnac bekeuel valo

15 zenvedeser̄ql, es a megfezilt cristusnac ke-
 -ser̄useq̄s ken'narol, v'gho'g, mȳnd a keme'n̄
 z'yu' ferfiac, es azzoniatoc, kik oda gilte-
 -nec vala na'g socassaggal, iḡon na'gon
 el amulcodanac, es el lodalcodanac, kez-

20 -denec na'g keser̄useq̄s sirast tenniq̄c
 es hihetetlen a'yetatossaggal, es t̄oredel-

¹Az első c a scriptor szó fölötti betoldása.

mességgel istennet nag' igeal massagat 77
turaltamot. es keremge / vy' hog' ol' mint
elmeigk net vvonnanvalo el amultodasa
ra fordulanat. es terenet mynd: **E**s lön
az napon assisba a nag' varosba ol' nag'
ohartas. es ol' igon nag' siras az predica
cion valo nep kigget. hog' soha a varosba
crisfus nar ken harol. es halalaxol ol'
ian nem volt! **E**s esonkeppen a varos
nac nepet. es a crisfus nar iohant mito
ron meg epeytettek volna. es isten ma
lazt nar ioragual meg vigasztaltat
volna. nag' dilectus foual imbront
crisfus iesus nar neuet dilectuen. es
meg aldvani bodog atankant. es frater
dusimost fel olasztetek o ruhakobam.
Es hog' fel olasztet volna dilectet fel ma
gasztolat. es meg aldat az felleghs ve
istent. **A**zert hog' vni maggotat elen nag'
vitesseggel meg gys. et. es hog' az ver
fus nar iohant elikeppen meg epeytetek

messeggel istennec naǵ irgalmassagat
 caialtanioc, es kerniꝓc, vǵhoǵ ol' mint
 elmeiꝓk nec vȳonnan valo el amulcodasa-
 -ra fordulanac, es terenec mȳnd: Es lꝓn
 5 az napon assisba a naǵ varosba ol' naǵ
 ohaȳtas, es ol' iǵꝓn naǵ siras az predica-
 -cion valo nep kꝓzꝓt, hoǵ soha a varosba
 cristúsnac¹ keńńarol, es halalarol ol'
 -ian nem volt:² Es ezꝓnkeppen a varos-
 10 -nac nepet, es a cristusnac iohait mico-
 -ron meg epeȳtꝓttek volna, es isteni ma-
 -laztnac iozagaua! meg vigasztaltac-
 volna, naǵ di!eretꝓs zoual mi vronc
 cristus iesusnac neuet di!eruon, es
 15 meg aldvan bodog ańankcat, es frater
 Ruffinost fel ȳltꝓzteteec ꝓ ruhaiokba³
 Es hoǵ fel ȳltꝓztec volna di!erec fel ma-
 -gasztalac, es meg aldac az felseǵꝓs vr
 istent, Azert hoǵ ȳm magocat el'en naǵ
 20 vitezseggel meg ǵꝓz<n>ec⁴, es hoǵ az cri-
 -stusnac iohait ekkeppen meg epȳttek

¹Az u fölötti vesszőt megpróbálták kivakarni.

²A kettőspont alatt egy barna vessző is látszik.

³A szó után sorkitöltő piros dísz áll.

⁴Az n betűt kivakarták, a mellette álló betűket összekötötték. (A latin coniunctivus magyarosítása.)

E hog ez velagot az o mezitelensegok
 nec miatta igit meq vialandognac
 mutatar lenme Es mynd egk meq
 leuen/a nepet meq aldnan es o tolot
 bulot veuen be terener porcionula
 ba. Es bodognac alevtya oala ma
 gat az ki Lok az o kaponoknat per
 met illetketuuala Az ient alazatossag
 gal valo engedelmességuet 102 agot
 es ientseget mel igit feli az arday
 halgassad es tornol vad meq

V oluastatit hog ez frater Ruffinus
 v iuener nag tiztasagval es o lel
 kenet angali kieselgeuel myndnro
 von istenhoz igekozot es o benne edos
 kodot es ha valaki vala mitoron ne
 ki zolt auag vter hitta nag ert erkol
 lel es edosségs kigosséggel felcl vala
 neki es lattatit vala hog a mas velag
 vol terne meq Ertener kedeg hog
 nemitoron kuldec vter a varosba ki
 neret koldulma v kedeg mkieppen

Ex Museo
 Hungarico

Es hoǵ ez velagot az ǵ mezitelenseǵok-¹

14

-nec miatta igǵon meg vtalandonac

7v

mutatac lennie, Es mǵnd ezǵk meg

leuen, a nepet meg alduan, es ǵ tǵlǵc

5 bulǵot veuen be terenec porcioncula

-ba², Es bodognac aleǵtǵya vala ma-

-gat az, ki lak az ǵ kapaioknac pere-

-inet illethetiuala **Az zent alazatossg**

-gal valo engedelmessegnec iozagat

10 es zentseget mel' igǵon feli az ǵrdǵ

halgassad, es tanolǵad meg

Uǵ oluastatic, hoǵ ez frater Ruffinus

ǵ ziuenec naǵ tiztasagval, es ǵ lel-

-kenec anǵali kiessegeuel mǵndǵnco-

15 -ron istenhǵz igǵekǵzǵt, es ǵ benne edǵs-

-kǵdǵt, es ha valaki valamicoron ne-

-ki zolt, auaǵ ǵtet hitta, naǵ ert erkǵl-

-lcl, es edǵsseǵs keǵǵsseǵgel felel vala

neki, es lattatic vala, hoǵ a mas velag-

20 -rol terne meg Tǵrtenecc kedeg hoǵ

nemicoron kildec ǵtet a varosba kǵ-

ǵneret koldulnia, ǵ kedeg mikeppen

¹A bal margón nehezen olvasható bejegyzés: ..ep p...a (?).

²A Nyelvemléktár szövegközlésében hibásan szerepel: *porciunculaba* (Nytár. VII. 87. lap).

KRISZTINA-LEGENDA

XVI. SZÁZAD ELEJE

RÉGI MAGYAR KÓDEXEK

7. szám

KRISZTINA-LEGENDA

XVI. SZÁZAD ELEJE

**A NYELVEMLÉK
HASONMÁSA ÉS BETŰHŰ ÁTIRATA
BEVEZETÉSSSEL ÉS JEGYZETEKSEL**

**MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
BUDAPEST
1988**

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR KÉZIRATTÁRÁNAK
M. Nyelvemlék 15. jelzetű kódexéről készült

AZ EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KARA
MAGYAR NYELVTÖRTÉNETI ÉS NYELVJÁRÁSTANI TANSZÉKÉN

Az előkészítő munkacsoport tagjai

KOROMPAY KLÁRA
PARRAGI MÁRTA, VEKERDY LILLA
E. ABAFFY ERZSÉBET, KOZOCSA SÁNDOR, MADAS EDIT

A bevezetést és a jegyzeteket írta
VEKERDY LILLA

A munkálatok az MTA és az MM
kutatási pályázatának keretében folytak

BENKŐ LORÁND
vezetésével

ISBN: 963-462-236-4
ISSN: 0237-644X

BEVEZETÉS

1. A Krisztina-legenda a XVI. század elejéről származó magyar nyelvű kódex, amely Szent Krisztina élettörténetét tartalmazza. Az Országos Széchényi Könyvtár (OSzK) Kézirattárának nyelvemlék-gyűjteményében található. Jelzete: M. Nyelvemlék 15. (Régi jelzete: Quart. Hung. 403.). – Mikrofilm másolata: OSzK, Kézirattár FM1/447. – Kézírtos másolatai: (Révai Miklós, 1803 e.) OSzK, Kézirattár Quart. Hung. 462.; (Gyurikovics István, 1853.) MTA Könyvtára, Kézirattár Ms 861. – Szövegkiadások: TOLDY FERENC, A debreceni Legendás Könyv a Krisztina legendával együtt. Pest, 1858.: Régi Magyar Legendák Tára V. k.; VOLF GYÖRGY, Szent Krisztina élete: Nytár. VII, Bp., 1878. 271–86.

2. A kódex kötése: sötétbarna egész bőr-kötés. A kötéstáblák mérete 230 x 147 mm. A gerincre arany betűkkel fölírta: „S. CHRISTINAE LEGENDA XVI. SZ. KÉZIRAT”. Ezt a kötetet a könyv 1852-ben kapta, amint erről Mátray Gábor könyvtárőr (értsd igazgató) bejegyzése (1. később) tanúskodik. A kódexnek természetesen volt eredeti kötése is; Révai Miklós – aki a kódexet 1803 előtt lemásolta – még látta az eredeti fűzőszálakat (TIMÁR KÁLMÁN: ItK. XL (1930.), 398).

A múlt századi könyvkötő nemcsak újrakötötte, de a fűzésnél papírcsíkokkal meg is erősítette a lapokat, a kézírathoz elől és hátul új papíríveket fűzött, s a régi ívek elé ragasztotta a Jankovich Miklós könyvtárából származó címlapot (57. l.). A kötet körül van vágva; betűk és díszek csonkultak meg az 1., 9., 27., 28., 31–3., 35., 40. és 42. lapon. A fóliók mérete 206 x 145 mm.

Kiadványunk adott (A5) mérete miatt a hasonmást kicsinyítenünk kellett. Kódexünkben 46 beírt lap található. Eredetileg két 10 leveles és egy 4 leveles füzetből állhatott. Az utolsó fólió elveszett, az újrakötéskor egy üres levéllel pótolták. Az ugyanekkor hozzákötött új fascikulusokkal együtt (a kötéstáblákra ragasztott leveleket nem számolva) a könyv teljes terjedelme 10 + 24 + 13, azaz 47 fólió.

A beírt lapokat háromszor számozták végig: egyszer ceruzával és egyszer géppel a fóliókat (1–23), és egyszer ceruzával a lapokat (1–46). Az első lap felső margóján (a gépi fóliószámozással egyidejű) 23-as szám a terjedelmet jelzi. (Lejebb ceruzás bejegyzés áll: „fol. 23.”.)

A Krisztina-legendának eredeti címlapja is van (60. l.), az egykorú könyvekben ez ritkaság. A címlevél verzója üres, ezért kiadásunk lapszámozása itt 1-ről 3-ra „ugrik”.

A kódex anyaga papír, a lapokon ötféle vízjegy található:

1. egymás mellett álló *p* és *d* minuscula az 1–10., 14–17. és a 15–16. levélpáron; 2. *p* minuscula (nagyon halvány, lehet, hogy azonos a fönti *p*-vel) a 4–7. 13–18. levélpárokon; 3. kalap a 2–9., 3–8., 5–6., 11–20. és a 12–19. levélpárokon; 4. ötlevelű lóhere (vagy virág) az egyedül álló 21. levélen; 5. horgony csillaggal a 22–23-as levélpáron; (itt jegyezzük meg, hogy ez a vízjegy nem azonos a Virginia-kódex vízjegyével, vö. TIMÁR i. m. 401).

BRIQUET és PICCARD katalógusai (Les filigranes. Genève, 1907.; Wasserzeichen VI. Anker. Stuttgart, 1978.) alapján a vízjegyek nem azonosíthatók. Hasonló rajzú vízjegyek a 3. forma (vö. BRIQUET i. m. 3401–3408) esetében itáliai, az 5. forma (vö. BRIQUET i. m. 587–588 és PICCARD i. m. V/118) esetében németországi eredetre utalnak. Mindezek alapján föltételezhető, hogy a kézirat papíránya nem egy szállítmányból való. (Ehelyt köszönjük meg Nagy Lászlónak (OSzK) a kodikológiai vizsgálatokban nyújtott segítségét.)

A kódex leveleit a rektókon (ónnal?) megvonalták, az oldalmargót belül egy, kívül két vonallal jelölték. A verzókon a vízszintes vonalazás nem látszik, itt a túldali írás nyomán írhatták a sorokat.

Az írástükör mérete a 4. laptól kezdve kb. 160 x 110 mm. (laponként 2–3 mm-es eltéréssel), itt a sorok száma 17. A harmadik lapon eggyel kevesebb sor van, így az írástükör magassága 10 mm-rel kisebb, mint a többi lapon. (Az írástükör nagyságát a négyvonalas íráson a felső sor 2. vonalától az alsó sor 3. vonaláig mértük.)

A Krisztina-legendája írása egy kéztől való egyenletes, szép gothica textualis; kurzív elemeket nem tartalmaz. A tinta színe sötétbarna, más – feketébb árnyalatú – tintát csak egy sorkezdő *u*-nál (10/7) használt egy föltehetőleg idegen kéz. A kódexben színes festés vagy rubrumozás nincs, és hiányoznak az iniciálék is, bár a másoló többször nagy helyet hagyott erre a célra: 3/1 és 6; 10/7, 25/15. Díszítésül elnyújtott, kacsaringós betűszárak, cifra nagybetűk szolgálnak.

3. A Krisztina-legendája hangjelölése (a palatalizáció jelölésétől eltekintve) egységes. Helyesírását KNIEZSA ISTVÁN (HírTört. 130) a III. B típusba sorolja, amelyben a mellékjeles és a mellékjel nélküli helyesírás elemei keverednek. FARKAS VILMOS rendszerében (NytudÉrt. 74. sz. 64) ez a csoport a többjegyes (mellékjelteles) helyesírás C típusa. A hosszú magánhangzók és a palatális mássalhangzók jelölése a Krisztina-legendában igen sajátos, különös figyelmet érdemel.

A maitól eltérő jelölések a kódexben:

Betű	Hang
ch	= cs
cz	= c
i	= i vagy j
g, l'	= gy, ly
n', t'	= ny, ty
gi, li	= gy, ly
ni, ti	= ny, ty

Betű	Hang
o	= ö, ő
u	= u vagy v
v	= u vagy v
ŵ	= ü, ű
j, j̃	= i vagy j
z	= sz vagy z

A hosszú magánhangzókon általában kis *v*-alakú mellékjel van: *ā, ē, ō*, stb. Ez a jeleske gyakorta nem közvetlenül a betű fölé, hanem tőle kicsit jobbra látható, csúcsa két betű közé mutat. Elképzelhető, hogy a második magánhangzó hiányára utal, hiszen a hosszú magánhangzókat számos kódexünk betűkettőzéssel jelöli, és *aa*, *ee* a Krisztina-legendában is előfordul. A palatális mássalhangzók jelölésére legtöbbször a betű fölé „indexbe tett” kis *i* szolgál (*ni, gi, ti* stb.); átiratunkban – nyomdatechnikai okokból – az *i*-k a mássalhangzók után, a sorba kerültek. Lányítást jelöl néha a kódexben az *y* (pl. *ty*), a 18. laptól pedig a betűhöz illesztett vonás is (*t', g'* stb.). A 20/2: *geriez/tenj*, 20/16: *legottan*, a 25/2: *vegezte* és a 33/8: *jgyvel* szavakban a mellékjel szerepe kérdéses. Néma *h*-t szóvégi és szóbelseji helyzetben is használt a másoló, főképp *t* után.

Átiratunkban *s* betűben egységesítettük a kódex kétféle *s* jelét (*f, s*), *z*-nek írtuk át a *z*-ket. Egységesen pontokkal jelöltük az *i* és *y* betűk különböző mellékjeleit.

A Krisztina-legendában – a korabeli kéziratoktól eltérően – általában könnyen meg lehet különböztetni egymástól a kis- és nagybetűket, az *Vrban* név első betűje azonban gyakran okozott gondot az átírásnál. Mi a betűk formája (*v* illetve *u*) alapján írtuk át ezeket kicsinek vagy nagynak. A különböző *I*-ket és *J*-szerű betűket átiratunkban mindenütt *I*-vel jelöltük. A *w* többféle mellékjelét kis *v* jelben egységesítettük. A vessző vagy virgula formájú írásjeleket – mivel szerepük általában mondattagolás – egységesen vesszőnek írtuk át; ha szétválasztást jelölnek, erre lapalji jegyzet utal. A szavak egybe- vagy különírása a kódexben nem következetes, a vitás esetekben mi a különírás mellett döntöttünk. Mindezen kérdések vizsgálata csak a hasonmás, illetve az eredeti szöveg segítségével lehetséges.

A másoló a szavak elválasztását két kis ferde vonással jelölte, átiratunkban ezeket mai elválasztójel helyettesíti. A javításokat, a betoldásokat és az íráshibákat lapalji jegyzetekben tárgyaljuk. (Ahol csak az *o* „farka” maradt le, ott mi is *o*-t írtunk, jegyzetben külön nem magyaráztuk.) A rövidítéseket latin szövegkörnyezetben kurzív betűkkel föloldottuk, a magyar szövegben lévőket átiratunk lehetőség szerint híven tükrözi.

Rövidítések a kódexben: *Xp̄ina* = *Christina*; *Ih̄us* = *Iesus* (Jézus); *Xp̄us* = *Christus*; *-ā, -ē, -ō* = *-am, -em, -om, -an, -en, -on*.

Az átiratban használt jelek: $\langle \rangle$ = törlés

[a] = a szövegekzlő kiegészítései.

4. A kódex történetével kapcsolatban a Krisztina-legenda első kötéstáblájának belső oldalán egy (főntebb már említett) bejegyzés olvasható: „E kézirat Jankowich Miklós első gyűjteményéből köttetlenül jutott a' magyar nemzeti Muzeum birtokába. Bekötetett 1852-ki Januariusban. Mátray Gábor”. Jankovich Miklós (1773–1846) a XIX. század legjelentősebb polihisztor régiséggyűjtője volt. Ügynevezett első gyűjteményét 1836-ban vette meg az akkor még a Nemzeti Múzeum részeként működő „Széchenyi országos könyvtár” (BERLÁSZ JENŐ, Az Országos Széchenyi Könyvtár... 219, 353).

A kódexben egyéb bejegyzés vagy adat nincs, amelyről történetére következtethetnénk.

A Krisztina-legendát TIMÁR KÁLMÁN a valószínűleg domonkos eredetű kódexek csoportjába sorolja (ItK. XXXVII (1927.), 217), annak alapján, hogy „ez a kódex eredetileg a Ráskai Lea másolásában ránkmaradt Horváth-k.-nek volt egyik része s a Horv.-k.-ből vált ki” (ItK. XL (1930.), 397).

A Horvát-kódex (OSzK, M. Nyelvelmlék 7.) táblájának belső lapjára egy XVII. századi kéz tartalomjegyzéket írt. (Valószínűleg ugyanettől a kéztől származnak a Nádor-, a Weszprémi- és a Virginia-kódexnek, valamint a Cornides-kolligátum kötéstáblájának hasonló jellegű bejegyzései is (LÁZS SÁNDOR: ItK. LXXXV (1981.), 677; PUSZTAI ISTVÁN, Könyvecse... Bev. 11). TIMÁR kiindulópontja a tartalomjegyzék első tétele volt: *Szent Christinay* [?] *E* [?] (a szöveg itt csonka). Úgy gondolta, hogy az elől töredékes Horvát-kódexből a mi Krisztina-legendánk hiányzik. (A fönt idézett bejegyzést tartalmazó lap – valószínűleg a Horvát-kódex 1966-os restaurálásakor – nem került vissza a helyére, így csak mikrofilm másolatát láthattuk; FM1/439.)

A Krisztina-legenda és a Horvát-kódex alakjának, vízjegyeinek és díszítésének összehasonlítása után TIMÁR bizonyítottan látta föltevését, mert a két kódex papírányagát és méretét azonosnak, díszítésüket hasonlóknak találta (ItK. XL (1930.), 398–9). A Horvát-kódexet megvizsgálva úgy látjuk, hogy a két kódexnek csak az alakja (mérete) egyező, a sorszám, a vonalazás, az írás, a vízjegyek és a könyvdíszítés azonban különböznek, ezek tehát összetartozásukat nem igazolják. Azt, hogy a Krisztina-legenda domonkos kódex-e, további kutatások dönthetik majd el.

Kódexünk másolásának idejére TIMÁR szintén a legendának a Horvát-kódexszel való kapcsolata alapján következtetett: „Az 1510. évet tüntetik fel a Ráskai Lea másolta első kódexek (Marg.-1., Péld.-k.), az 1522. évet a Horv.-k. Ugyanerre az időre, 1510 és 1522 közé tehetjük a Virg.-k. s az imént tárgyalt Kriszt.-1. másolásának korát is.” (i. m. 401). A kérdés alapos vizsgálata tehát a datálás szempontjából is fontos lenne.

A föntiek alapján mégsem zárható ki teljes bizonyossággal, hogy kódexünk valaha a Horvát-kódexszel egy kötetben volt. Ennek vizsgálatához a Horvát-kódex köté-

se restaurálás előtt több támpontot adhatott volna: a gerinc eredeti vastagsága, a fűzőszalagok hossza, a fűzés stb. A Krisztina-legenda eredetével kapcsolatban azonban egyelőre meg kell elégednünk HORVÁTH JÁNOS megállapításával: „a keltezetlen, s talán a Horvát-kódexből kiszakadt Sz. Krisztina-legenda” (IrMűvKezd. 146).

5. Kódexünk Szent Krisztina életéről szól. A történetben keverednek a csodás és a naturális elemek. Ez utóbbiak — HORVÁTH CYRILL szerint — lehetnek egykorú, többé-kevésbé hiteles följegyzések, „akták” nyomai, de a túlsúlyban levő emberfölötti teljesítmények arra utalnak, hogy a legenda „nem »akta«, hanem csodatörténet, egy azok közül, amelyek a VI. és VII. században tömegesen lepik el a nyugati egyházi irodalmat.” (A bp-i VIII. ker. Vörösmarty M. főreálisk. ért. 1928–1929. 15, 19–20.)

HORVÁTH CYRILL dolgozataiból kiderül, hogy „a Krisztina-kérdés fölötté homályos pontja a tudománynak” (ItK. XXXIII (1923.), 3–4). A szent mártíromságának helye (Tyrus) és ideje (287) is vitatott. Kódexünk utolsó mondata éppen az időpont megjelölése előtt szakad meg; 46/17: *az edes xp̄us [...]*, a befejezés az elveszett levélen volt. A könyv újrakötésekor a mondatot kiegészítették: *Itus ziletése vt̄n ket zaz niolczuan heet ezt.* (150. l.). Az évszám kérdéséhez fontos adalék, hogy az Érdy-kódexben (Nytár. V, 129–32) található Krisztina-legendában a szent halálának éve 297. Máiig eldöntetlen kérdés, hogy a legendabéli Tyrus város Föníciában vagy Etrúriában volt-e; a keleti és a nyugati egyház egyaránt tisztel Krisztina nevű szentet (HORVÁTH CYRILL: ItK. XXXIII (1923.), 3–10). Kódexünkben a város neve alatt (46/17) egy alig észrevehető apróbetűs bejegyzés áll: [*Vul*] *sinium* (részben a könyvtári pecsét takarja). Aki írta — föltehetőleg a másoló — a maga részéről döntött a Tyrus kérdésben, Vulsinium ugyanis egy etrúriai város, Bolsena régi neve (GRAESSE—BENEDICT—PLECHL, Orbis latinus. Band III, 653).

„A Krisztina-legenda forrásszövege” címmel V. KOVÁCS SÁNDOR egy latin szövegváltozatot közölt a firenzei Bibliotheca Laurenziana „Aedil. Flor. Eccles. No. CXXXVI.” jelzetű kódexéből, BÁNFI FLORIO kézírata alapján (ItK. LXXIV (1970.), 222–8). Ez — BÁNFI szerint — „a magyarnak közvetlen forrása” (ItK. LXXII (1968.), 270), hozzáfűzött kritikai jegyzeteit eddig nem sikerült megtalálnunk. (Vö. V. KOVÁCS SÁNDOR jegyzete: ItK. LXXIV (1970.), 222.) A közölt forrásszöveg egybevetése a firenzei kódexszel szintén a további kutatás feladata.

Szent Krisztina legendájának — kódexünkön kívül — egy (már említett) másik magyar változata is van az Érdy-kódex 428–9. lapján (Nytár. V, 129–32).

IRODALOMJEGYZÉK

(Jegyzékünk teljesebbé akkor válik, ha az alábbi művekben közölt irodalmat is figyelembe veszi az olvasó.)

- BÁNFI FLORIO, A Krisztina-legenda forrásszövege: ItK. LXXIV (1970.), 222–28.
 BERLÁSZ JENŐ, Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802–1867. Bp., 1981.
 BRIQUET, C. M., Les filigranes. Genève, 1907.
 FARKAS VILMOS, Helyesírásunk hangjelölés-rendszerének története. Bp., 1971.: Nytud-Ert. 74. sz.
 GRAESSE, JOHANN GEORG THEODOR–BENEDICT, FRIEDRICH–PLECHL, HELMUT, Orbis latinus. Bp., 1972.
 HARSÁNYI ANDRÁS, A domonkosrend Magyarországon a reformáció előtt. Debrecen, 1938.
 HORVÁTH CYRILL, A Krisztina-legenda: ItK. XXXIII (1923.), 1–21, 129–41.
 HORVÁTH CYRILL, A Krisztina-legendáról: A budapesti VIII. ker. főreáliskola értesítője 1915–1916. 5–24.
 HORVÁTH CYRILL, A Krisztina-legendáról: A bp-i VIII. ker. Vörösmarty M. főreáliskola értesítője 1928–1929. 5–28.
 HORVÁTH CYRILL, A magyar irodalom története. I. A régi magyar irodalom története. Bp., 1899.
 HORVÁTH CYRILL, A Margitsziget és kódexirodalma: Magyar Szemle (1894.), 254–5, 265–7.
 HORVÁTH JÁNOS, A magyar irodalmi műveltség kezdetei. Bp., 1944.
 KILÁR ISTVÁN, A magyar kódexeknek nyelvi sajátosságai. Bp., 1916.: Nyelvészeti Füzetek 74.
 KLANICZAY TIBOR szerk., A magyar irodalom története 1600-ig. Bp., 1964.
 KNIEZSA ISTVÁN, Helyesírásunk története a könyvnyomtatás koráig. Bp., 1952.
 V. KOVÁCS SÁNDOR, Bánfi Florio középkori kutatásai: ItK. LXXII (1968.), 269–71.
 (Könyvkiállítási kalauz.) Kalauz az orsz. magy. Iparművészeti Múzeum részéről rendezett könyvkiállításhoz. Bp., 1882.
 LÁZS SÁNDOR, A Cornides-kódex körül: ItK. LXXXV (1981.), 671–83.
 LOSONCZI ZOLTÁN, Az ő-zés története: NyK. XLIV (1915–1917.), 373–406; XLV (1917–1920.), 45–116, 195–266. Klny.: Bp., 1918.
 MEZEY LÁSZLÓ, Irodalmi anyanyelvűségünk kezdetei. Bp., 1955.
 PICCARD, GERHARD, Wasserzeichen VI. Anker. Stuttgart, 1978.
 PINTÉR JENŐ, Magyar irodalomtörténet. Bp., 1930.
 PUSZTAI ISTVÁN, Bod-kódex. Sándor-kódex. Bp., 1987.: RMKód. 2–3. sz.
 PUSZTAI ISTVÁN, Könyvecse az szent apostoloknak méltóságokról. Bp., 1985.: RMKód. 1. sz.
 RÉVAI MIKLÓS magyar nyelvi és irodalmi kézikönyve „A' magyar deáki történet”. Bp., 1912.
 SZÓNYI I. LÁSZLÓ, XIV. századbéli papiros-okleveleink vízjegyei: MKsz. XV (1907.), 1–16, 120–44, 217–40, 300–30 és mellékletek.
 TIMÁR KÁLMÁN, Domonkos-apácák birtokába jutott kódexek: ItK. XLIV (1931.), 69–71.

- TIMÁR KÁLMÁN, Domonkosrendi magyar kódexek: ItK. XL (1930.), 265–76, 397–412.
- TIMÁR KÁLMÁN, Magyar kódex-családok: ItK. XXXVII (1927.), 60–7, 210–24; XXXVIII (1928.), 57–72; XXXIX (1929.), 16–28, 146–54.
- TOLDY FERENC, A debreceni Legendás Könyv a Krisztina legendával együtt. Pest, 1858.: Régi Magyar Legendák Tára V. k.
- TOLDY FERENC, A magyar nemzeti irodalom története. Pest, 1864–1865.
- VARGHA DAMJÁN, A Szent Domonkos-rend és a magyar kódexirodalom: A Szent Domonkos-rend múltjából és jelenéből. Bp., 1916. 222–56.
- VOLF GYÖRGY, Érdy Codex II. fele: Nytár. V, Bp., 1876.
- VOLF GYÖRGY, Horvát Codex: Nytár. VI, Bp., 1877. 255–359.
- VOLF GYÖRGY, A Horvát Codex: Nytár. VI, Bp., 1877. XV–XVIII. lap
- VOLF GYÖRGY, Szent Krisztina élete: Nytár. VII, XLI–XLII. lap
- ZOLNAI GYULA, Nyelvemlékeink a könyvnyomtatás koráig. Bp., 1894.
- ZOLNAI GYULA, Nyelvemlékeink a könyvnyomtatás koráig. A legrégebb magyar nyelvemlékek ismertetése. Bp., 1905:

**A KRISZTINA-LEGENDA JANKOVICH MIKLÓS
KÖNYVTÁRÁBÓL SZÁRMAZÓ CÍMLAPJA**

Sec. XV.

1420'-1500.

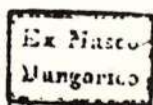
MAGYARUL

Legenda S. Christinae

Virg. & Martyris.

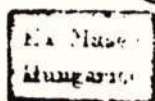
. 23. Levél.

Nicolai sen. Jankowich.

A KÓDEX HASONMÁSA ÉS BETŰHŰ ÁTIRATA

²³
1
Legenda sancte
xp̃ine uirginis
et martiris

Legenda sancte
Christine uirginis
et martiris¹

1
1r

¹'Szent Krisztina szűz és mártír legendája'.

Rushna mondathatik oly mint ha
 krismaual kenetettetnek: Merth uala
 nyaiaskodasaban io illatnak balsamoma: es
 zpuiben vala aitatossagnak olaia: es isteny
 malasztnak aldala

Ala nemy tizta zyz: es zenth leanzo
 Tyzus newo varasbol: ky neueztehet
 uala Christinanak: Vezetek newzerent Sp
 lendeus newo nemzetsegbol: Ez nemes zyz
 meg tizeneg estendeienek elotte: zorgalmat
 tos orizetben valla az zyzsegeth: Wala ke
 deglen az o Atya nag nembol: meltosagwal
 vitezeknek mestore: Dgyan azon leanzonak
 annia es pogam vala Amcius vezetek newo:
 arvag gyozhetetleneknek nemzetsegebol: Ez
 Azzonak vala egetlen egexcina newo leanya:

[Ch] Ristina mondathatik olÿ minth ha
krismaual kenetetetnek: Merth uala
nyaiaskodasaban io illatnak balsamoma: es
zÿuiben vala aitatossagnak olaia: es isteny

3

2r

5 malaztnak aldasa

[V] Ala nemÿ tizta zÿz: es zenth leanzo

Tÿrus newq varasbol: kÿ neueztetheth¹
uala Christinanak: Vezetek newzerenth Sp-
lendeus newq nemzetsegbol: Ez nemes zÿz

10 meeg² tizenegi eztendeienek elötte: zorgalmat-
tos prizetben valla az zÿzesegeth: Vala ke-
deglen az q Atÿa nagi nembol: meltosagwal
vitezeknek mestore: Vgÿan azon leanzonak
anniaes³ pogan vala. Anicius vezetek newq:⁴

15 awagi göpzhetetleneknek nemzetsegebol: Ez
Azzonak vala egietlen egiee⁵ xp̄ina newq leanyä:

¹A szó három utolsó betűje a scriptor utólagos betoldásának tűnik.

²A második e a scriptor szó fölötti betoldása.

³Az a-t és az e-t a scriptor utólag összekötötte.

⁴Elválasztójelből javított kettőspont.

⁵A szó végi e a scriptor szó fölötti (kis ponttal jelölt) betoldása.

27
Ez leazonak: atya nével Urban: rakata ma-
gas tornyoth: es be viue ez zűzeth az torom-
ba tizenketh zolgalo leanyokkal: Es ottehe
Aran' illeneketh: es helyhezete oketh az toro
alath: hog' azokath ymadnak: es hog' loha
az torombol el ne tauoznanak: es emberck
tol ne nezetetnek: merth e xpina nag' zep
fegő vala: Es lokan akaria uala oteth hy-
tolny es iegeszny: Demaga az o Atya oteth sen-
kinek nem akaria uala adny: hog' minden
kor zűzelegben meg maradna: az Sidoknak
tűzelesseknek okaerth: Zenth xpina kedeglen
az ur iltetmek zezelmében uala uetteteth: es
veueen eg' meli tagoth az baluanoknak olta-
ran ualo aldozatra: es tesz uala az ablakra:
es aluaan az ablakban: menozakba neez uala
tekentveen az fel tamado chyllagra: es meg ieg

- Ez leanzonak: atÿa n̄uel Vrban:¹ rakata ma-
 gas tornÿoth: es be viue ez zÿzeth az torom-
 ba tizenketh zolgalo leanÿokkal: Es  ttethe
 Arani isteneketh: es heliheztete  keth az tor 
 5 alath²: hagi azokath ÿmadnak: es hagi soha
 az torombol el ne tauoznanak: es emberek-
 t l ne nezetetnek: merth e xp na nagi zep-
 seg  vala: Es soka akaria uala oteth hÿ-
 t lnÿ es iegieznÿ: Demaga az   Atÿa oteth sen-
 10 kinek nem akaria uala adnÿ: hagi minden-
 kor zÿzesegben meg maradna: az Sidoknak
 tiztelesseknek okaerth: Zenth xp na kedeglen
 az ur istennek zerelmeben uala uetteteth: es
 veueen egi meli tagoth az baluanioknak olta-
 15 ran ualo aldozatra: es tezÿ uala az ablakra:
 es aluaan az ablakban: meniorzagba³ neez uala
 tekentveen az fel tamado⁴ chÿllagra: es meg ieg-

¹A kettőspont fölött sz nd ktalan vonás látszik.

²Az első a mintha javított betű lenne.

³A g betű b-b l van javítva.

⁴A második a-t o-b l javította a scriptor.

ezv uala o zŕueben: es ezossen fohazkodṽk uala: es sṽuala
 es heh napokon nem áldozá ego temieñth az bal
 uamṽoknak: Alzondanak nek̃ az zolgalo leañok:
 tiztelend̃q azzonyṽnk: yme immar heh na
 pok multanak el: mytqlfogwa az isteñiek
 áldozatoh nem vottenek: sem temieñth: sem
 azalek̃ áldozatoh nem totteel: Metalam
 reank haragoznak: es el vezonk: Ez artat
 lan xp̃ina monda zolgalo leanyinak: Mit
 zoltok nekem il dolgokach ty ferteztetek
 es leleknekyl ualo nyaua'asok: Nem dee
 3 Ez istenek lyketek es uakok: kyk sem zolnac:
 sem erzeke'legek nynchen: Wagon amak
 kedeglen heted napia: kyken en áldozatot
 ielentek: az celo es igaz isteñiek: ky meñeth
 es foldeth/tegerth/ es mindeneketh: kyk ben
 nek uadnak tizmtotte: Alzondanak az

ezÿ uala q zÿueben: es erossen fohazkodÿk uala: es
sÿr uala¹:

5

3r

es heth napokon nem āldoza egq temiēnth² az bal-
uanÿoknak: Mondānak nekÿ az zolgalo leaniok:
tiztelendq azzonÿvnk: ÿme immār heth na-

5 pok multanak el: mÿtqlfogwa az isten<n>ek³
aldozatoth nem vqtenek: sem temienth: sem
azalekÿ aldozatoth nem tqtteel: Netalam
reank haragoznak: es el vezqnk: Ez artat-
lan xpīna, monda zolgalo leanÿnak: Mit

10 zoltok nekem il dolgokath tÿ ferteztettek:
es leleknekÿl ualo nÿaualiasok: Nem dee
ez⁴ istenek sÿketek, es uakok: kÿk sem zolnac:
sem erzekensegek nÿnchen: Vagion annak
kedeglen heted napia: kÿken en aldozatot

15 ielentek: az ēelq, es igaz istennek: kÿ mēnieth
es fldeth,⁵ tēgerth, es mindeneketh: kÿk ben-
nek uadnak terqmtqtte: Mondanak az

¹A *uala* szót utólag – kicsit nagyobb betűkkel – írta a margóra a scriptor.

²Az *n* fölött az *e*-re vonatkozó ékezet és egy (az előző oldalról átlátszó) folt van.

³A második *n* áthúzza; (sőt kivakarni is próbálták).

⁴Az *s*-ből javított *z*-t a scriptor a margóra is kiírta.

⁵Utólag beírt kettőspont.

leanók neky: Azzonyonk mydolog es hog'
teuel'gey: es idegen istenth tisztelz: Ha ezt
meg hallandya atyád: az my vrunk: min-
keth es nemzetönketh el vesty: Merth ot-
tan azth mongá hog' my tanoytotonk:
tegedeth ymadny az istenth ky pilatostol
kerdezettete: es meg feztetteteth: Szent
xpina monda zolgalo leanynak: Myt hy
tetettek el baluanóknak es ordognek myat-
ta: Jarolatok tyes az menniey istenhez: es
az o fyahoz my uzunk xpūs ihesulhoz: es
o meg zabadyth tytoket az ordogtol

8 mikoron meeg zolnanak: ioue az o
Atva Diban hog' az o leanyath meg latnaa:
es hog' az isteneketh ymadna: es nekyk
aldozatoth terme: Maria uala kedeglen
az o leanyath hog' zokas zerent elozer: az

leaniok nekÿ: Azzonÿonk mÿ dolog ez hogi
teueligez¹: es idegen istenth tiztelz: Ha ezt

6

3v

meg hallandÿa atÿad: az mÿ vrunk: min-
keth es nemzetÿonketh el vezty: Merth ot-

5 tan azth mongia hogi mÿ tanoÿtotonk
tegedeth ÿmadnÿ az istenth kÿ pilatostol
kerdeztettete<k>t²: es meg feztettetteth: Zenth
xp̄ina monda zolgalo leanÿnak: Mÿt hÿ-
tetettek el, baluanioknak es ÿrdognek mÿat-

10 ta: Iaroliatok tÿes az mennieÿ istenhez: es
az ÿ fÿahoz mÿ urunk xp̄us ihesusshoz: es
ÿ meg zabadÿth tÿtÿket az ÿrdogtÿl

[E] s mikoron meegzolnanak: ique az ÿ
Atÿa Vrban hogi az ÿ leaniath meg latnaa:

15 es hogi az isteneketh ÿmadna: es nekÿk
aldozatoth tenne: Vaaria uala kedeglen
az ÿ leanÿath hogi zokas zerent elÿzer: az

¹S-ből javított z.

²Az utolsó t-t a scriptor az áthúzott majd kivakart k fölé írta.

istenek tementb aldozna: auag' gvoita
 na: zenth xpina kedeglen az ablakon konio
 kolwen az meniorzagba neez uala: Azzolga
 lo leaniok kedeglen el iouenek es mondanak
 az o Atyanak: konyorgwnk vronk te ne
 keth merth my rautonk hatalmad vagon:
 Ime kylenczed napia vagon hog' a my az
 zonvonk atte leaniol az isteneknek semy al
 dozatoth nem toth: Ezeketh haluan az o
 Atya monda nekr: Xpina azson: eggetlen
 eg' leaniom: mimodon teuehettel el: hog'
 az istentb tisztelneed: ky o magath sem segyt
 hette meg: Nem tudode xpina azson ze
 ret9 leaniom: hog' te cretted munkalkodo:
 es sokath sztonk: es aldoztonk az istene
 nek hog' teged nekönk adnanak: Jaroli
 eleue azerth ymag: es aldozzal a menyey

isteneknek¹ temienth aldozna: auagi gyöita-
na: Zenth xp̄ina kedeglen az ablakon ky² q̄niq-
kqlwen az meniorzagba neez uala: Az zolga-
lo leaniok kedeglen el iqunek es mondanak

7

4r

- 5 az q At्यानak: q̄nyörgwnk vronk te ne-
keth, merth m̄y raitonk hatalmad vagon:
Ime k̄ylenczed napia vagon hogi a m̄y az-
zonyonk, atte leaniod az isteneknek sem̄y al-
dozatoth nem tqth: Ezeketh³ haluan az q
- 10 Atya. monda nek̄y: Xp̄ina azzoni. eggietlen
egi leaniom: mimodon teuehettel el.⁴ hogi
az istenth tiztelneed: k̄y q magath sem segyt-
hette meg: Nem tudode xp̄ina azzoni, ze-
retq leaniom: hogi te eretted munkalkod̄o:
- 15 es sokath syrtonk: es aldoztonk az istene-
nek hogi teged nek̄onk adnanak: Iaroli
eleue azerth ymagi: es aldozzal a menyeȳ

¹Az első *k* a scriptor szó fölötti betoldása.

²A *ky* szócskát a scriptor a jobb margóra írta, s helyét a szövegben két kis vonással jelölte.

³A második *e* *t*-ből javított betű.

⁴A pont alatt-fölött halvány kettőspont is látszik.

isteneknek: kyp tegedeth utattanak es rdo
re: Metalantan haragogganak read es
vezessenek el tegedeth: Zenth xpina ke-
deglen monda az o Attyanak: Ne mong
engemeth the leanodnak: hanem a lea-
nyanak: kypth illeth az igassagnak: byzon-
sagnak es meg igazitasnak aldozatya:
merth en o nekp mondok drchpreteth.
teztellegeth es magasztalasth orokol orok
ke: Az o attya kedeglen o leanyanak be-
szedeiben teuelveguen: monda: Zeretol le-
anom: ne chak egi istennek tegi aldozatot:
hog a totty read ne haragogganak: Zent
xpina monda: Mind az altaliol zolal:
nem tudvan az igassagoth: Merth en te-
zet aldozatoth: Attyanaki es fyyrak: es
zenthleleknek: Asonda nekp az attya

isteneknek: kÿk tegedeth iűtattanak ez űdű

re: Netalantan haragogianak read¹ es

vezessenek el tegedeth: Zenth xp̄ina ke-

deglen monda az ȳ Atÿanak: Ne mongi

5 engemeth the leaniodnak: hanem a lea-

nÿanak: kÿth illeth. az igassagnak: bÿzoni-

sagnak,² es meg igazitasnak aldozatÿa:

merth en ȳ nekÿ mondok dÿchÿreteth.

Teztessegeth³, es magasztalasth ȳrȳkȳl ȳrȳk-

10 ke: Az ȳ attÿa kedeglen ȳ leanÿanak be-

zedeben teuelÿeguen: monda: Zeretȳ le-

aniom: ne chak egi istennek tegi aldozatot:

hogi a tȳbbÿ read ne haragoggianak: Zent

xp̄ina monda: Mind az altalis⁴ iol zolāl:

15 nem tudvan az igassagoth: Merth en te-

zek aldozatoth: Attÿanak: es fÿvnak: es

zenthleleknek: Monda nekÿ az attÿa

¹A fakszimilén látható kettőspont az előző lapról űt át.

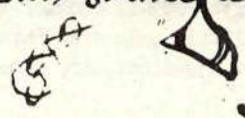
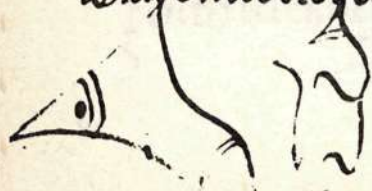
²A tagolójel itt két kis vonás.

³Az első e fölötti vonás szándéktalannak tűnik.

⁴Az utolsó betű javított, így nehezen olvasható.

Ha barom isteneketh ymacz: micerth hog
 az egebythes nem ymadod: Xp̃ma monda
 Haromla. ag a zemelyekben: eg̃ isten seeg allat
 ban: Az o attya kedeglen ez leanzonak beze
 deben el hittetetik uala: alaitvan hog̃ q̃iste
 nyzol zolna: Xp̃ma c nemes szz: be zezze
 magath halo hazaban: avag̃ titkos hazaba:
 es ymadkozvan: sirassal ezth mondya pala
 Dram ih̃us xp̃us/ meney istennek fya: es
 lathathatlanak: ky az halhataatlan atyától
 bochatattal ez uilagza: es fel vovd az emk
 zy testeth: es el vovd az orok halalth az
 kegetlen emberektol: en bynes zolgalo lea
 nod kerlek teged: irgalmas en nekem: met
 sokath vetkeztem. tudatlanlaag myat: tis
 telven: avag̃ ymadvan az ordogoketh: yf
 wlagomtól fogva: ~~Es~~ szth kedeglen the

lathatat
 menyei
 fya

- Ha harom isteneketh ýmacz: mieerth hogi
 az egiebythes nem ýmadod: Xp̄ina monda
 Haromsaag a zemelyekben: egi istenseeg allat-
 ban: Az ϕ attýa kedeglen ez leanzonak beze-
 5 deben el hittetetik uala: alaitvan hogi ϕ Iste-
 nýrϕl zolna: Xp̄ina e nemes zýz: be zegeze
 magath halo hazaban¹: avagi titkos hazaba:
 es ýmadkozvan: sirassal ezth mondýa vala
 Vram Ih̄us xp̄us, menieý istennek fýa: es
 10 lathathatlan<ak>²: ký az halhatatlan atýatol
 bochatattal ez uilagra: es fel vϕwd az embe-
 rý testeth: es el vϕwd az ϕrϕk halalth az
 kegietlen emberektϕl: en býnes zolgalo lea-
 niod kerlek teged: irgalmaz en nekem: mert
 15 sokath vetkeztem. tudatlansaag mýat: tiz-
 telveen: avagi ýmadvan az ϕrdϕgϕketh: ýf-
 iwsagomtoľfogva: Mosth kedeehlen the

¹A h betűt a-ból javította a scriptor.

²A latinos szó szerkezetet (*menieý istennek fýa: es lathathatlanak*) a scriptor megpróbálta magyarosabbá tenni. Az utolsó ragot törölte, a szavak helyes sorrendjét a följük ír két vonással, ill. kis a és b betűkkel jelölte. Végül a javítandó részt két kis + közé rekesztette, s a megoldást a margóra írta: *lathatat[lan] es menýei i[stennek] fýa*.

barned bysom: ielemen leg ez kenokban: kyk
szerezteveen vadnak nekem: hog' atte ha
talmas 103agodmyath meg gozsek myn
denekeeth: kyk nem elmeertek atte zenth ne
uedeth: es mindenek felyeek: es rettegieek
atte nag' neuuedeth

„ Rnak kedeglen Ang'ala meg ielenek
nek' monduan: Xpina vznak fette
zetlen es zeplotelen zolgalo leanya: meg
halgatta az ur isten atte onzollasodath
alhatatosson chelekeggel: es batoroggyeek
meg az the zyued: aharom byrook ellen
hog' az ur istennek hatalma dychyztesseek:
Zenth xpina monda az Ang'álnak: Vram
aggad en nekem: az emmeghalhatatlan at
tyamnak: az my idueziteneknek: es urunk
xpūs ihusnak orok ielenek fegyereeth

benned bȳzom: ielennen legi ez kenokban: kȳk

10

zereztetveen vadnak nekem: hagi atte ha-

5v

talmas iozagodmȳath meg giqzzek mȳn-

deneketh: kȳk nem esmeertek atte zenth ne-

5 uedeth: es mindenek felȳeek: es rettegieek

atte nagi¹ neuedeth

uRnak² kedeglen Angiala meg ielenek

nekȳ monduan: Xp̄ina vrnak ferte-

zetlen es zepl̄otelen zolgalo leanyȳa: meg

10 halgatta az ur isten atte onzollassodath

alhatatosson chelekeggiel: es batoroggȳeek

meg az the zȳued: a harom bȳrook ellen

hagi³ az ur istennek hatalma dȳchȳrtesseek:

Zenth xp̄ina monda az Angialnak: Vram

15 aggiad en nekem: az en,⁴ meg halhatatlan at-

tȳamnak: az mȳ iduezitenknek: es urunk

xp̄us iħusnak q̄r̄q̄k ielenek fegiuereeth

¹ Az a javított betűnek látszik.

² A kis u csak a később beírandó kezdőbetű jelzésére szolgált. Sötétebb tintával talán nem is a scriptor írta.

³ A h-t a-ból, az o-t egy félbehagyott z-ből javította a scriptor.

⁴ A vessző itt egyértelműen virgula szerepét tölti be: az egybeírt két szó szétválasztására szolgál.

es senkyth nem felek: Vrnak kedeglen An-
 g'ala meg foga oteth: es ymada az o foyere
 es adaa neky zenth keresztnek ieleeth: Zenth
 xpma kedeglen fordola iobkeze felee: talala
 helyhezteeth feier kenereeth o elotte mykep-
 pen aho: es edelth mykeen^t a meez: Es veuen
 adaa az Ang'álnak es monda neky: Dram ez
 kenereeth uegged el: ald meg es ag'en nekem
 orok eleteth: es mynden bynemnek bocha
 natyath: ime merth tizenketh napya vagon
 kyken kenereeth nem ottem: Vrnak ang'a
 la: kedeglen veuen a kenereeth meg alda
 es adaa meg emye az halhatatlansagnak
 kenereeth: Es el veuen a zenth szz: imad-
 kozee: es onzolla. Atyath: es fiath: es zenth
 lelkeh monduaan: Dram isten: my vrunk
 xpus ihusnak zenth Atya: ky meltolko"

es senkýth nem felek: Vrnak kedeglen Angiala meg foga  teth: es  mada az   fe ere es adaa nek  zenth kereztnek ieleeth: Zenth xp na kedeglen fordola. iob keze felee: talala

- 5 helihezteteth¹ feier keniereth   el tte m kepen a ho: es edesth m keent² a meez: Es veueen adaa az Angialnak es monda nek : Vram ez keniereth uegied el: ald meg, es agi en nekem  r k eleteth: es m nden bűneimnek bocha-
- 10 nat ath: ime merth tizenketh nap a vagion k ken keniereth nem  ttem: Vrnak angiala³ kedeglen veueen a keniereth meg alda es adaa meg enn e az halhatatlansagnak ken ereeth: Es el veueen a zenth z z: imad-
- 15 kozeek: es onzoll . At ath: es fiath⁴: es zenth lelket monduaan: Vram isten: m  vrunk xp s i usnak zenth Att a: k  meltolko-

¹A második h-t z-b l javította a scriptor.

²A t a scriptor sz  fölötti, k t vesszővel jelölt betoldása.

³A sz  után egy kivakart betű nyoma látszik.

⁴A harmadik betű leginkább a-nak olvasható; egy hosszú sz r  betűből javította a scriptor.

meg zolhadatlan sagnak

dal en tollem el venny ez ken'ereth: Azert
halaath adok vram ihus xpus atte neuednet
Es veuen az ken'ereth eueek: Dechernekor
ydo be telueen: veuen: zenth xpina az ilk
neketh: Iouisth: Appollimosth: es Venus is
tenth: es le veuee harom la'yrakon: es
pueeth le oduaan kotce az ablakhoz es rai
ta le bochatkozcek: es el ronta az baluanio
kath: es zegenyeknek adaa: es esmeg fektete
az o queen: Nap vilagossoduan: el ioue az
o Attya Orbaan: ymadny az baluanio kath:
es egybe gyoitveen zolgalo leanyeb: keede
oketh monduan: Houa: avag nye lottenee
az istenek: le esenek a leaniok labaira mon
danak: Konozgonk kegelmes vran: meret
atte leaniod oketh el torueen az uczara ve
tee: Az o Attya Orban kedeglen igen meg

dal en töllem el vennÿ ez meg¹ roshadatransagnak¹

12

keniereth: Azerth

6v

halaath adok vram ihus xp̄us atte neuednec

Es veueen az keniereth eueek: Vecherniekor

ÿd̄o be telueen: veueen: zenth xp̄ina az iste-

5 neketh: Iouisth: Appollinosth: es Venus is-

tenth: es le veuee harom laÿtrakon: es

queeth le oduaan k̄otee az ablakhöz: es rai-

ta le bochatkozeek: es el ronta az baluanio-

kath: es zegenÿeknek adaa: es esmeg fel tere

10 az q̄ queen: Nap vilagossoduan: el iq̄ue az

q̄ Attÿa Vrbaan: ÿmadnÿ az baluaniokath:

es egibe gÿoitveen zolgalo leanÿth²: keerde

q̄keth monduan: Houa: avagi mÿe l̄ottenec

az istenek: le esenek a leaniok labaira, mon-

15 danak: k̄oniorḡonk kegielmes vr<u>nk³ merth

atte leaniod q̄keth el t̄rueen, az uczara ve-

tee: Az q̄ Attÿa⁴ Vrban kedeglen igen meg

¹A két szó a scriptor sor fölötti, két vonással jelölt betoldása.

²Itt az y-ra véletlenül három pont került.

³A harmadik betű a vagy u lehetett, de a tinta összefolyt (vagy a scriptor törölt). A fölé írt jel inkább csak hasonlított a v-re, szerepe bizonytalan.

⁴A második t a scriptor szó fölötti betoldása.

haragueek: Deueen zenth xp̄math: teneck
 kel parancholaa o orczaiath uezny: Es meg
 kerde oteth monduan: Xp̄ma mongad meg
 ennekem: hol reiteted el az isteneketh: Xp̄ma
 kedeglen nem akara neki feleleteth adni
 Elmeeg monda neki az o Attya: Ha az it-
 galmas isteneketh meg nem mondandod
 en nekem: kegyetlen es vad belyeknek adlak
 tegedeth: Jarol eleue azeert: es ymaggyad
 a meniy isteneketh: ne uez el gonozol: es
 ne haragogganak zcad: Zenth xp̄ma ke-
 deglen meg nyta az o zaiath monduan
 Jgazam zolaal hog ymaggyam az memiy
 istenth: es az o fiaath xp̄us ih̄ulth: Meg
 haraguek az o Attya vrb̄an: paranchola
 oteth mazok vezsofel vezny: es huiatta-
 tanak tizenketb emberek: k̄k vezk uala

haragueek: Veueen zenth xp̄inath: tenerek-
kel parancholaa q orczaiath uerny: Es meg
kerde qteth monduan: Xp̄ina mongiad meg
en nekem: hol reitetted el az isteneketh: Xp̄ina

13

7r

- 5 kedeglen nem akara nekȳ feleleteth adnȳ
Esmeeq monda nekȳ az q Attȳa: Ha az ir-
galmas isteneketh meg nem mondandod
en nekem: kegietlen, es vad bestȳeknek adlak
tegedeth: Iarol eleue azeerth: es ȳmaggiad
10 a menieȳ isteneketh: ne uez el gonozol¹: es
ne haragoggianak read: Zenth Xp̄ina ke-
deglen meg nȳta az q zaiath monduān
Igazaan zolaal hagi ȳmaggiam az mennieȳ
istenth: es az q fiaath xp̄us ih̄usth: Meg
15 haraguek az q Attȳa vrbān: parancholā
qteth marok vezzqkkel vernȳ: es hiuatta-
tanak tizenketh emberek: kȳk verȳk uala

¹A g fölötti pont szándéktalan.

oteth: ammera: hog' el fogatkoznak uala: es
el elnek uala: Zenth kedeglen monda az o
attyanak: Te fertezetes: es tiztellegnekyl
valo utalatos vrbän: yme a kyk engemet
vernek el fogatkoznak: merth mynchen
ereiek: Az o attya kedeglen vrbän: nag'
gettzelmben uala: myerth hog' ilen nag'
bozsulagokath zenued az o leaniatol: es
parandhola: az o nyakaba iatomfakath a
uag' koteleketh vetny: es kezyth labayth
bekoba zekeztetny: es be zeketete oteth a
tomloczbe: El mene kedeglen az o attya
hazahoz: nem akara semyth emny: Halla
kedeglen az o felesége: hog' az o leani ily
nag' kenokath zenuedeth volna az o at-
tyatol: el metele az o zuhayth: es hynte
hamuth az o feiere: es a tomloczhoz

q̄teth: annera: hogi el fogiatkoznak uala. es
el esnek uala: Zenth¹ kedeglen monda az q̄
attȳanak: Te fertezetes: es tiztessegnekȳl
valo utalatos Vrbăn: ȳme a kȳk engemet

14

7v

- 5 vernek el fogiatkoznak: merth nȳnchen
ereiek: Az q̄ attȳa kedeglen vrbăn: nagi
gettrelmben uala: mȳerth hogi ilien nagi
bozzusagokath zenued az q̄ leaniatol: es
paranchola: az q̄ nȳakaba iaromfakath a-
10 uagi q̄teleketh vetnȳ: es kezȳth labaȳth
bekoba zekeztetnȳ², es be rekeztete³ q̄teth a
tȳmlȳczbe: El mene kedeglen az q̄ attȳa
hazahoz⁴, nem akara semȳth ennȳ: Halla
kedeglen az q̄ felesege: hogi az q̄ leania ilȳ
15 nagi kenokath zenuedeth volna az q̄ at-
tȳatol: el metele az q̄ ruhaȳth: es hȳnte
hamuth az q̄ feiere: es a tȳmlȳczhoz

¹A latin szórend miatt (sancta autem Christina dixit = 'Szent Krisztina pedig mondta') kimaradt a név. (Vö. 17/13.)

²Íráshiba talán *rekeztetnȳ* vagy *zegeztenȳ* helyett.

³A z a scriptor szó fölötti betoldása.

⁴Az o egy részét pizsokfolt takarja.

mene az o leaniához: es leaniának laba-
ihoz esek: es sirua ezt mongá uala ne-
ky: Xpina irgalmaz atte anyadnak: mert
meg halok erted' es chak te uag' az en e-
getlen eggem: En edes leanyom irgalmaz
nekem: es yme minden iouaim thieed: En
leanom xpina: en zemeimnek ulaga: tudo
dee merth en zvoltelek tegedeth: es az en em-
lometh emted: mi dolog ez: a mi raitad-
tortenth: hog' mas idegen istenth ymadaz
Zenth xpina kedeglen meg nytuán az o za-
iath monda anyanak: Hog' hybacz engemet
teleanodnak: avag' ky neuezteteth xpina-
nak atty nemzetsegtelbol ualamikor: Az
o amia kedeglen monda neky: Senky nem
neuezteteth: Zenth xpina monda: Myth
mondaz azeerth engemeth the leanodnak

- mene az q leaniahoz: es leanianak laba-
 ihoz esee: es sirua ezt mongia uala ne-
 kÿ: Xp̄ina irgalmaz atte anÿadnak: mert
 meg halok erted,¹ es chak te uagi az en e-
 5 gietlen eggiem: En edes leanÿom irgalmaz
 nekem: es ÿme minden iouaim thieed²: En
 leaniom xp̄ina: en zemeimnek uilaga: tudo-
 dee. merth en zÿltelek tegedeth: es az en em-
 loimeth emted: mi dolog ez: a mÿ raitad
 10 tÿrtenth: hagi mas idegen istenth ÿmadaz
 Zenth xp̄ina kedeglen meg nÿtuan az q za-
 iath monda anÿanak: Hagi hÿhacz engemet
 te leaniodnak: a vagi kÿ neuezteteth xp̄ina-
 nak attÿ nemzetsegtekbÿl ualamikor: Az
 15 q annia kedeglen monda nekÿ: Senkÿ nem
 neuezteteth: Zenth xp̄ina monda: Mÿth
 mondaz azeerth engemeth the leaniodnak

¹A tagolójel itt nagyon halvány, lehet kettőspont is.

²A h e-ből javított betű.

6
Nan tudode hog en az iduezito xp̄us ne-
ueeth uallom: Az ak̄y engemeth a men̄ey
v̄p̄tez kedese bizonytoth maganak: es meg
feguerketteth engemet: es adoth nekem
gyozodelmeth: azokath mind meg goznom
kyk meg nem esmeretek az ur iltenth: es
le zontanom atty zydalmas teuel'gesteket
es az baluan̄yokath: kyknek myatta uat-
tok el hitetecueen: Az o amia kedeglen eze-
keth haluan: hazahoz tere: es mindeneket
az o uranak meg monda: Az o vra kede-
glen v̄zban haragual mdultatek az o lea-
nya ellen es holual leueen: nyuan torueni-
ze v̄le az o leanya ellen: Az uitezek ke-
deglen el menenek ky hozak a fog hazbol
xp̄inath: Az azzonyok kedeglen mind latak
uala zenth xp̄inath: es my modon vonat.

Nem tudode hogi en az iduezitō xp̄us ne-
ueeth uallom: Az akȳ engemeth a menieȳ
vȳtezkesdesre¹ bizonȳtoth maganak: es meg
fegiuerketteteth engemeth: es adoth nekem

5 gȳqzqdelmeth: azokath mind meg giqznqm
kȳk meg nem esmerteeek az ur istenth: es
le rontanom attȳ zȳdalmas teueligesteket
es az baluanȳokath: kȳknek mȳatta uat-
tok el hitetetueen,: Az q annia kedeglen eze-

10 keth haluān: hazahoz tēre: es mindenecket
az q uranak² meg monda: Az q vra kede-
glen vrban haragual indultatēk az q lea-
nȳa ellen. es holual leueen: nȳluan tqrueni-
re ŵle az q leanȳa ellen: Az uitezek ke-

15 deglen el menenek kȳ hozak a fog hazbol
xp̄inath. Az azzonȳok kedeglen mind latiak
uala zenth xp̄inath: es mȳmodon, vonat-

¹Az ű talán egy elkezdett e-ből javított betű.

²A második a betűt talán o-ból javította a scriptor.

tatik uala az foghaztol: nag' fel zoual yuolt
 nek uala monduan: Ez artatlannak istenc
 segelyed o'eth ky te hozza'd folyamoth: Es pa
 ranchola az o' atta vrbán: vtilo zeky elotte
 xp̄math ielentethny: es monda neky: konig
 zivlok zaitad xp̄ma azerth hog' en leani
 om vag': Jaxoly es magad az isteneketh
 hog' kegelmezzenek neked: es zabadohanak
 meg tegedeth: az teuel'gesbol kyth zenuet
 tel: Ha kedeglen ymadny nem akarod az
 isteneketh: parandholok lok kenokkal tege
 deth meg o'letny: sem toualba huiattatol
 en leaniomnak: Zenth felele xp̄ma Nag' ke
 dueth acz en nekem Ofertelmes es kegeth
 len vrbán: merth ymmar ne hyvz engemet
 ordognék leaniának: kynek tegedeth byzo
 nyelak: merth nem uag' en Attam: Vrbán

- tatik uala az foghaztol: nagi fel zoual yüolt- 17
nek uala monduän: Ez artatlannak istene 9r
segelyed qteth kÿ te hoz zad folÿamoth: Es pa-
rancholă az ȳ attia vrbăn: yütilȳ zekÿ elqtte
5 xp̄inath ielentethnÿ: es monda nekÿ: kȳniȳ-
rwlȳk raitad xp̄ina azërth hogi en leani-
om vagi: Iarolÿ es imagiad az isteneketh
hogi kegielmezzenek neked: es zabadohanak
meg tegedeth: az teueligësbȳl kÿth zenuet-
10 tel: Ha kedeglen ÿmadnÿ nem akarod az
isteneketh: parancholok sok kenokkal tege-
deth meg ȳletnÿ: sem touabba hiuattatol
en leaniomnak: Zenth felele xp̄ina¹, Nagi ke-
dueth acz en nekem, O, fertelmes es kegieth-
15 len vrbăn: merth ÿmmăr nē hÿvz² engemet
ȳrdȳgnek leanianak: kÿnek tegedeth bÿzo-
nÿtlak: merth nem uagi en Aftam,: Vrbăn

¹A scriptor észrevette, hogy a *Krisztina* szó kimaradt, leírta ide, s helyét két vonással jelölte a *felele* szó előtt.

²A v fölött elkezdett betűszár vagy szándéktalan tollvonás van.

9 tagait

kedeglen haragual be telyelledueen: paran-
chola o'teth meg folytatny: es sok kenotkal
gettretetny: Valanak kedeglen tizenketten
az emberek zamual kyk o'teth kenozzak ua-
la: es kenozuan o'teth el fogatkozamak. Az
o atta ke^{de}glen Urban nem elegezke uala
hanem esmeg paranchola violan inkab
o'teth kenzatatny: Es von^{v fel} az onon teste-
bol zenth xpma: es haita az o attanak
orczaiaara: es monda nekv: Oh atkozoth
es keserwleges vrbän: neked mondom:
El vezendo uag a iquendo vilagban az
pokol tyze langiainak gyoutomanaua: ke-
uantad emye atte leanodnak husayth:
Ime atte zemeed elotth uadnak vettetuen
bedfel es edmeg az the orczaadnak gyala-
zattat: Az o atta kedeglen monda: Xpma

kedeglen haragual be teljessedueen: paran-
chola ȝteth meg foztatnȝ: es sok kenokkal
giettretetnȝ ȝ¹ tagait¹: Valanak kedeglen tizenketten
az emberek zamual kȝk ȝteth² kenozzāk ua-

5 la: es kenuzuan ȝteth el fogiatkozanak, Az
ȝ attia kedeglen³ Vrban nem elegezȝk uala
hanem, esmȝg paranchola violan, inkab,
ȝteth kenzatatnȝ: Es vȝn fel⁴ az ȝnȝn teste-⁵
bȝl zenth xp̄ina: es haita az ȝ attānak

10 orczaiara: es monda nekȝ: Oh atkozoth
es keserwseges vrbān: neked mondom:
El vezendȝ uagi a iȝuendȝ vilagban, az
pokol tȝze langiainak ȝȝoitomaniaual: ke-
uantad ennȝe atte leaniodnak husaȝth:

15 Ime atte zemeid⁶ elȝtth uadnak vettetuēn
vedfel es ed meg. az the orczadnak ȝȝala-
zatfāt: Az ȝ attā kedeglen monda: Xp̄ina

¹A két – lap szélére írt – szó helyét a scriptor a szövegben két vonással jelölte.

²Az e-t talán t-ből javította a scriptor.

³A -de szótag a scriptor szó fölötti betoldása.

⁴A szót a scriptor a sor fölé írta.

⁵A második e melletti pont szándéktalan.

⁶Az i e-ből javított betű.

mondom teneked: Jarol' eleue es imad
 iad az isteneketh: ha nem imadandod: ne
 mondlak teged en leaniomnak: es ha nem
 aldozandol az isteneknek: iktatok teneked
 kegetlenséges kenokat: es nem szabadith
 meg tegedeth az a ky meg olettetek a Si
 doktol: kith the tisztelz: Zenth xpina ke
 deglen menorzagra nezeen monda ne
 ky: Minden gonossagual meg tolth fer
 telmes ember: Nem tudode: hog' az elo
 istennek fya: igazsagnak vilagossaga: ez vi
 lagnak ydueziocie: ky menbol lezalloth
 el tauoztatya minden gonossagodath. es
 meg szabadith engemeth: Mosth es oerte
 a ky engemeth yduezyth ezeketh zenuede
 es meg gozom atte erodech: Az o Atta nem
 twruen az o bozzontassath: paranchola

mondóm teneked: Iaroli eleue es imad-
iad az isteneketh: ha nem imadandod: nē
mondlak teged en leaniomnak: es ha nem
aldozandol az isteneknek: iktatok teneked

- 5 kegietlenseges kenokat: es nem zabadoith
meg tegedeth az a kÿ meg ̣lettetek a Si-
doktol: kith the tiztelz: Zenth xp̄ina ke-
deglen meniorzagra nēzueen monda ne-
kÿ: Minden gonossagual meg t̄lth fer-
10 telmes ember: Nem tudode: hagi az ěl̄
istennek fÿa: igassagnak vilagossaga: ez vi-
lagnak ŷduezit̄ie: kÿ menib̄l le zalloth
el tauoztatÿa minden gonossagodath. es
meg zabadith engemeth: Mosth es ̄ ěrte
15 a kÿ engemeth ŷduezÿth ezeketh zenuedē
es meg gīz̄om atte er̄deth: Az ̄ Atf̄a nem
t̄wruēn az ̄ bozzontass̄th: paranchola

20
eg kereketh hozny: es zenth xp̄inath rea:
kötöztetny: es az kerek ala langath geruez
teny: es fakath tereiteny alaia: es olaith
a tyzben ötteny: hog görseban el vegeztes
neek: Xp̄ina kedeglen a kerekre kötöztet
uen: es mikor forgatatnek a kerek: min
den testemeg zoltanā: Zenth xp̄ina ke
deglen menorzagza neezuen monda: En
edes istenem ky meniekben uag' aldlak tege
deth: halakat adok teneked: vram Ihu
xp̄us en zenth attam: es kesalkodalban
ne hag' el engemeth: de nyochad ky atte
zenth kezedeth: es illesed ez tözeth: es ol
chad meg öteth: hog ne ualamikor en rai
tam orolyon es kegetlen vrbān: Ezeketh
monduam zenth xp̄ina: el terole legottan az
töz: es a poganokbol ole meg ezeth es nequient

egi kereketh hoznÿ: es zenth xp̄inath rea
 k̄t̄t̄zetnÿ: es az kerek ala langath ġeriez-
 tenÿ: es fakath tereitenÿ alaia: es olaith
 a tÿzben ȝttenÿ: hagi ġiorsaban el vegeztet-

5 neek: Xp̄ina kedeglen a kerekre k̄t̄t̄zet-
 uēn: es mikor forgatatnek a kerēk: min-
 den testēt meg rokkanta¹: Zenth xp̄ina ke-
 deglen meniorzagra neezuen monda: En
 edes istenem kÿ meniekben uagi aldlak tege-

10 deth: Halakat adok te neked: vram Iħus
 xp̄us: en zenth attām: ez kesalkodasban
 ne hagi el engemeth: de nÿoichad kÿ atte
 zenth kezedeth: es illessed ez tÿzeth: es ol-
 chad meg ȝteth: hagi ne ualamikor en rai-

15 tam ȝr̄lÿon ez keġietlen vrbān: Ezeketh
 monduān zenth xp̄ina: el terȝle leġottan az
 tÿz²: es a poganokbol ȝle meg ezerth es negiuent

¹A t a scriptor szó fölötti betoldása.

²Az az tÿz szavak és a kettőspont utólagos betoldás. Az a betűt a scriptor a sorvégi kettőspontra írta, a többi a margókra szorult.

merth az o meney iegése uala nagj otalma:
 es vrnak Angaly ielennen ualanak nekij: Or
 ban kedeglen le vetetmij paranchola a kerék
 zol oteth: es meg kerde oteth monduan: Xpi
 na ky tanitoth tegedeth ez ordongolsegek
 re: Valljad meg en nekem: hog ha meg nem
 uallandod: meg halz es nem eelz az kezem
 kozoth: Jenth xpina kedeglen monda Or
 bannak Mostan meg mondam: fertelmes
 vrbani es feregnei mezarola. merth az en a
 tam xpūs ky engemet ez igaz naiallagra
 tamitoth: O azoknak vilagossaga kyk a letyt
 segekben uadnak: teueligoknek uta: meg ha
 borottaknak vigalaga: es azoknak kyk otet
 hyiak remesege: O ak ky engemet tamitoth
 minden tudomianra: es az elo istenek
 zerelmere: azerth tegedeth meg galazlak

merth az q menieÿ iegiese uala nagi otalma:
 es vrnak Angálÿ ielennen ualanak nekÿ: vr-
 ban kedeglen le vetetnÿ paranchola a kerek-
 rql qteth: es meg kerde qteth monduän: Xp̄i-

5 na kÿ tanitoth tegedeth ez ordongossegek-
 re: vallÿad meg en nekem: hogi ha meg nem
 uallandod: meg halz es nem eelz az kezeim
 kqzqth: Zenth xp̄ina kedeglen monda Vr-
 bannak, Mostan meg mondām: fertelmes

10 vrbán es feregnék mezarosa. merth az en a-
 tām xp̄us kÿ engemeth ez igaz¹ niaiassagra
 tanitoth: Q azoknak vilagossaga kÿk a setÿt-
 segekben² uadnak: teueligqknek uta: meg ha-
 borottaknak vigasaga: es azoknak³ kÿk qtet

15 hÿiäk remēsëge: Q akÿ engemet tanitoth
 menden tudomanra: es az eelq istennek
 zerelmere: azerth tegedeth meg gialazlak

¹A z-t egy halvány vonás szeli keresztül.

²A harmadik e helyett először talán k-t akart írni a scriptor, aztán javított.

³A z-t egy hosszú szárú betűből javította a scriptor.

7.
es az the kemeneseges kenaidath meg utalom
es mind atte hatalmaidath atte atraddal
pokolbeli ordoguel: Az o atta kedeglen be
ban: az o leányanak beziduel meg gvo
zetetueen nem tudya uala mimodon el
vezthetneie oteeth: vitete oteeth a tomlor3
be: es mikoron be viteteth uolna zent
xpina: le wl uala: es istenek paracho
latith gondolya uala: Iouenek kedeglen o
elube harom Angalok hozanak neky ebe
deeth: es teueek o rea kezeketh es legottan
minden testhe meg uigazeek: Zenth xpina
kedeglen nezueen menorzagba monda V
ram isten. menyey oruos: lelky zemeknek
lebegeth tudom. es elmerem / merth nem
hacz el engemeth: de inkaab merth emle
keztel en zollam: es broldottel ebedeth

es az the kemenseges kenaidath¹ meg utalom

22

es mind atte hatalmaidath atte attaddal

11v

pokolbeli qrdqguel: Az q attā kedeglen vr-

ban:² az q leanjanak³ bezidiuel meg gyq-

5 zetetueen, nem tudja uala mimodon el

vezthetneie qteth: vitete qteth a tqmlqcz-

be: es mikoron be viteteth uolna zenth

xpīna: le ŵl uala: es istennek paranco-

latith gondolja uala: Iqunek kedęglen q

10 eleibe harom Angālok hozanak nekę ebe-

deth: es teueek q rea kezeketh, es legottan

minden testhe meg uigazeek: Zenth xpīna

kedęglen nęzueen meniorzagba⁴ monda, V-

ram isten. menyeę oruos: lelkę zemeknek

15 sebeęth⁵ tudom. es esmerem, merth nem

hacz⁶ el engemeth: de inkaab merth emle-

keztęl en rollam: es kęldqttęl ebedeth

¹Az első a (talán i-ből) javított betű.

²A kettőspontot mintha megpróbálták volna kivakarni.

³Az n fölötti vonás szándéktalan lehet.

⁴Az első a fölötti vonas valószínűleg nem ékezet.

⁵Medice, vulnerum occultorum helyett a fordító oculorum-ot olvasott, s az így értelmetlenné vált mondatot magyarázni próbálta. (Vulnerum occultorum = 'rejtett sebeknek'; oculorum = 'szemeknek')

⁶A különös z talán utólagos betoldás.

en nekem atte zenth Ang'altol: Tudod vram
 mert sok kesalkodalbam uagok: es azeerch
 kvildotet en nekem a megualtasnak elede
 leeth: Eiel kedeglen vrbam az o Atta kvilde
 oth zolgakath. es paranchola kviet kothny
 az o nyakara: es vettetm a tengerbe oteth: es
 mikozon vittetcteth volna a tengernek kze
 pre: be ueteek oteth: es legottan fogada otet
 Ang'altoknak serege: es iaaz uala Ang'altokkal
 a tengernek vizein: Tleezu'en zenth xpma
 menorzagba: ymadkozee monduan: Bra
 Ih'us xp'us: ky velont vag: es a tegedeth
 feloket el nem hattad: mutassad atte chuda
 idath: es mongad nekem venmem ezegben
 atte zenth ieledeth: merth the a tengernek
 vizeyn iartal: es meg aldottad oketh: es mo
 stan engemet violan zyletny paranchol: es

en nekem atte zenth Angálittol: Tudod vram

23

mert sok kesälkodasban uagiok: es azeerth

12r

kŵldōted en nekem a meg ualtāsnaċ elede-

leeth: Eiel kedeglen vrbān az ƿ Attā kŵlde

5 ƿth zolgakath: es paranchola kƿuet kƿthnŷ

az ƿ nŷakara: es vettetnŷ a tengerbe ƿteth: es

mikoron vitteteth volna a tengernek kƿze-

pire: be ueteek ƿteth: es leg ottan fogadā ƿtet

Angāloknak serege: es iaar uala Angialokkal

10 a¹ tengernek vŷzein: Neezuēn zenth xpīna

meniorzagba: ŷmadkozeek monduān: Vrā

Īhūs xpūs: kŷ velōnk vag: es a tegedeth

felƿket el nem hattad: mutassad atte chuda-

idath: es mongiad nekem vennem ezegben

15 atte zenth ieledeth: merth the a tengernek

vizeŷn iartāl: es meg aldottad ƿketh: es mo-

stan engemet violan zŷletnŷ parancholi: es

¹Az a utāni pont szāndéktalan lehet.

vermem violan ziletelnek tiztulattat es tiztoh
meg az zeploktol kyk zcam vetteteneke: es vi
lagosych meg engemet vrarn ihus xpūs
zenth vilagositalban: es az the orok ugalla
godnak fenellegeben oltoztel meg engemet
Es mikoron zent xpīna ezeket eiel atenger
nek kozepyn mondana: zozat lon menbol
monduan: Xpīna meg halgatta atte vrad
istened atte onzollastodat: es legottan io
ue menbol az o feiere feier felso: lata zēt
xpīna iony istennek dichosegeth: es ey bar
lon' stolat: Angalokat eo illatnak edesse
geuel: es edes dychiretekuel: tekynntueen men
be ymadkozeek monduan: Lathatatlan es
zeplotelen vr istennek zenth fya: ky ma lezal
lottatl: es attad nekem meg halhatatlanlag
vytasnak dychosegeth: zabadoh meg enge"

vennem violan ziletetnek tiztulattat, es tiztoh
meg az zepløktøl kÿk ream vettetenek: es vi-¹

lagosÿch meg engemeth vram l̄hus xp̄us
zenth vilagositasban: es az the ørøk igassa-

5 godnak fēnessegeben øltøztes meg engemet

Es mikoron zent xp̄ina ezeket eiel a tenger-

nek køzepÿn mondana: zozat l̄øn menibøl

monduān: Xp̄ina, meg halgatta atte vrad

istened atte onzollassodat, es legottan iø-

10 ue menibøl, az ø feiere feier felhø²: Lātā zēt

xp̄ina³ iøny istennek dichøsegēth: es eḡ bar-

soni stolāt: Angalokat io⁴ illatnak edesse-

geuel: es edes dÿchiretekuel. tekÿntueen meni-

be⁵ ÿmadkozeek monduān: Lathatatlan es

15 zepløtelen vr istennek zenth fÿa: kÿ ma le zal-

lottal⁶: es attad nekem meg halhatatlan<sag>

vÿtasnak dÿchøsegēth⁷: zabadoh meg enge-

¹Az i-n két pont van.

²A h (talán s-ből) javított betű.

³Az a fölötti pont szándéktalan.

⁴Az i e-ből javított betű.

⁵Az m és a második e fölötti pontok szándéktalanok.

⁶A harmadik l javítás d-ből.

⁷A latin birtokos szerkezet (gloriam immortalem renovationis = 'a föltámadás örök dicsőségét') bizonytalan fordítása.

meth ez kegyetlenleges Urbannak kezeiből:
 ky el vezette es fenégeth: holnap hog enge
 meg oljon: Ezeket monduan zent xpina
 az Angyaloktól esmeeg a tengernek partján
 vitettetek: es zolgálnak uala neki dychyr
 ueen az ur istenth: Az o attá kedeglen azon
 eiel nag kenokual es gétrelmekkel meg ha
 la: Zenth xpina kedeglen haluan az o attá
 nak halaláth: ottan fel kele ymadkozék
 monduan: Halakat adok my attáynknak
 Abrahamnak. Isaaknak es Jacobnak istene
 ky meg zabadital engemet ez alnak ember
 nek kezeiből: ky el vezteny akarh engemet:
 ky aldoth uag orokkól orokke Amen: ~
 Emy wdo betluen ipue mas byzo
 Urban helebe: neuél Dyön: o es balua
 nöknek alnak sagos tyzteloie: Az o tyztynec

meth ez kegetlenseges Vrbannak kezeiböl¹:

25

kÿ el vegezte es feniegeth: holnap hogi enge-²

13r

meg plÿqon: Ezeket monduän zent xp̄ina

az Angialoktol esmeeg a tengernek partÿara³

5 vitettetëk: es zolgalnak uala nekÿ dÿchÿr-

ueen az ur istenth: Az q attä kedëglen azon

eiel nagi kenokual es giettreimekkel meg ha-

la: Zenth xp̄ina kedëglen haluän az q attä-

nak halaläth: ottan fel kele ÿmadkozeek

10 monduän: Halakat adok mÿ attäÿnknak

Abrahamnak. Isaaknak. es Iacobnak istene

kÿ meg zabaditäl engemet ez alnak ember-

nek kezeiböl: kÿ el veztenÿ akarth engemet:

kÿ aldoth uagi q̄rqq̄l q̄rqq̄e Amen:

15 nEmÿ⁴ ŵdq be teluän ique mas bÿro

Vrbän heliebe: neuel Dÿon: q es balua-

nioknak alnaksagos tÿztelqie: Az q tiztÿnec

¹A mellékjel – az *l* díszítése miatt – a *b* fölé csúszott.

²A szó vége (vagy a nazális rövidítése) a scriptor "tollában maradt".

³Az első *r*-et *t*-ből javította a scriptor. A második *a*-nál megcsúszott a *tolla*.

⁴A kis *n* csak a beírandó díszes nagybetűt jelzi.

kedeglen ellő wge iclente auag' hoza nekr
zent xpīnának miuelkedetvth: olualuan
azokath. kŷketh zenuedeth vala: es hog' meg
es az baluarioknak ymadasara nem bocha
ta volna magath: Paranchola ez Dyon bi
zo oteth hoznŷ utlo zeky eleibe. es mikorō
oda viteteted uolna: Latuan oteth: mert
igen zeep uolna: hozzaia hriza oteth: es
hrtegetŷ edes bezedekuel kezdee nekr mon
danya: Xpīna nag' iol es zepen zŷletteel
es kŷzaly nembol vag': es amynth hallot
tuk nag' habuzulagot zenuettel: Mycho
da tenelgees zalloth zŷuedbe: Hog' el had
nād az irgalmas isteneketh: kŷk vralkod
nak ez foldnek kezeksgeen es ok: kŷk mī
den lelken vralkodnak: Jaroli eleue azerth
es ymadrad oketh: es ne akar' el hŷtettet.

kedeglen első ŵgie ielentě¹. auagi hoză nekŷ
 zent xpīnanak miuelkedetŷth: oluasuan
 azokath. kŷketh zenuedeth vala: es hogi mĕg
 ěs¹ az baluanioknak ŷmadasara nem bochă-

- 5 ta volna magăth: Paranchola ez Dŷon bŷ-
 ro ŷteth hoznŷ itilŷ zekŷ eleibe: es mikorō-²
 oda viteteted uolna: Latuan oteth: mert
 igen zeep uolna: hozzaia hŷua ŷteth: es
 hŷtegetŷ edes bezedekuel kezdee nekŷ mon-
 10 danŷa: Xpīna nagi iol es zĕpen zŷletteel
 es kŷralŷ nembŷl vagi: es amŷnth hallot-
 tuk nagi haburusagot zenuettĕl: Mŷcho-
 da teuelgees zălloth zŷuedbe³: Hogi el had-
 năd az irgalmas isteneketh: kŷk vralkod-
 15 nak ez fŷldnek kereksegeen, es ŷk: kŷk mĭ-
 den lelken vralkodnak: Iaroli eleue azĕrth
 es⁴ ŷmadŷad ŷketh: es ne akari el hŷtettet-

¹Az e fölötti ékezet az eredetin jól látható.

²Az elválasztójel tévedésből kerülhetett ide.

³A második e fölötti vonal szándéktalannak tűnik.

⁴Az s utáni pont szándéktalan lehet.

ny embereknék ordongoslegekuel: es ha
 ezt teended: en tegeded hyrua ielentlek m
 eg leuelemben mind ezeles világnak elot
 te. hog te az ny baratynknak nemzetlege
 bol uag: es aggyvnyk tegedeth hazasol nag
 hatalmasnak: dychosegesnek: es mindenek
 nek felette ualo nemesseges fedelmnek: ha
 kedeglen nem akarandod azokath kyk the
 neked en tollem parancholtatnak: hath en
 az goshetetlen es urgalmas isteneknek mat
 tha. zornyoleges gonosz ituleteket tulaido
 nytok teneket: es nem zabadyt meg tegedeth
 atte istened kyth ymacz: Zenth xpma ked
 eglen tekentuën menorzagban monda
 Wh edes vram xpūs Ihūs segeli engemet
 Es monda a byronak: Atte fertelmee
 begydiduel nem hytethezel engemet

nȳ embereknek ȳrdȳngȳssegekuel: es ha
 ezt teended: en tegeded hȳrua¹ ielentlek m-
 eg leuelemenben mind e zȳles vilǣgnak elȳt-
 te. hōgi te az mȳ baratȳnknak² nemzetsege-
 5 bȳl uagi: es aggȳvnk³ tegedeth hazasol⁴ nagi
 hatalmasnak: dȳchȳsegesnek: es mindenek-
 nek felette ualo nemesseges feedelmȳnek⁵: Ha
 kedȳglen nem akarandod azokath kȳk the-
 neked en tȳllem parancholtatnak: hath ȳn
 10 az giȳzhetetlen es irgalmas isteneknek miat-
 tha. zȳrnȳpseges gonoz itileteket tulaido-
 nȳtok teneket: es nem zabadȳt meg tegedeth
 atte istened kȳth ȳmǣcz: Zenth xȳna ked-
 ȳglen tekȳntuȳn meniorzǣgban. monda
 15 Oh edes vram xȳs Iȳus segeli engemet
 Es monda a bȳronak: Atte fertelmes
 bezȳdiduel nem hȳtetheczel engemeth

¹'írva'.

²A de genere Aniciorum ('az Aniciusok nemzetségéből') félreolvasása és téves fordítása.

³Az a fölött szándéktalan pont van.

⁴Az o ȳ-ből van javítva.

⁵A szó fölé írt e betoldásának helye kétséges. A fölötté lévő jel (a tinta színéből ítélve) ugyane betű nyújtására, ill. kettőzésére szolgál.

sem the: sem atte kyzalyod kyt feels: hog
en az meny istenth el haggam: es az en
vram Ihus xpusth: ky ielennen vagon
en uelem: es meg zabadyth engemet
atte a. aksagos kezeidnek gyettrelmy.
bol: A Seg haruek Dyon byro: paran
chola otteth vessokuel verettetny: Zent
xpina kedeglen monda: Zemeliel zornw
seges es vcalatos atte istenyduel poronko
dol: merth en nekem chak ~~chak~~ vigala
gyth attad a kenoknak: Nagrob keno
kat zolgaltas en nekem: merth byzek en
az en yduezitemben vram ihulban: hog
meg gyalazlak tegedeth: mykenh vrbant
atte atyadyath: I. Sonda a byro: Xpina
el zenuedem atte bozzontalydath: es ko
nyozwlopk zaitad: hogi az istenekhez

sem the: sem atte kȳralȳod kȳt feelz: hagi
 en az menieȳ istenth el haggiam: es az en
 vram Iħus xpusth: kȳ ielennen vagion
 en uelem: es meg zabadȳth engemeth

- 5 atte alnaksagos kezeidnek gȳettrelmȳ-
 bȳl: Meg haraguěk¹ Dȳon bȳro: paran-
 cholă ȳtteth² vezzȳkuel verettetnȳ: Zent
 xpīna keděglen monda: Zemeliel zȳrniw-
 seges es vtalatos atte istenȳduel poronko-
 10 dol³, merth en nekem chak <chak>⁴ az⁵ vigasa-
 gȳth attad a kenoknak: Nagyob⁶ keno-
 kat zolgaltas en nekem: merth hȳzek en
 az en ȳduezitemben vram iħusban: hagi
 meg gȳalazlak tegedeth: mȳkěnth vrbānt
 15 atte atȳadfyath: Monda a bȳro: Xpīna
 el zenuedem atte bozzontasȳdath: es kȳ-
 nȳȳrwłȳk raitad: hagi az istenekhez

¹Az -ag szótag a scriptor szó fölötti betoldása.

²A második *t* fölött két vonás van. Lehetne betoldójel is, de ezen a helyen inkább a fölösleges betű törlését jelölheti.

³A fordítás – a tagadószó kihagyása miatt – kissé zavaros. (Lat. *Horribilis vultu et abominabilis cum diis tuis, non erubescis.*) *Poronkodol* = 'pi-ronkodol, pirulsz'.

⁴A szó be van keretezve.

⁵A szó a scriptor két vonással jelölt sor fölötti betoldása.

⁶A *b* fölötti pont szándéktalan.

tērlj. es irgalmassagoth nyerj: Ženth xpīna
 kedēglen felele: Mongad meg en nekem
 atte neuedeth: Byro felde: Dyon az en ne
 uem: Xpīna monda: Žgazan vag Dyon:
 merth uak es lyketh baluanjoknak vag
 neuuen: Meg haraguek a byro: hozata
 ej cecz rolteelh: es az allata ualo tyzben
 kemkqueeth: faggjuth: žurkoth es olajt
 bochattata: es feketek oteth az uitezek ej
 bolchoben: es az vitezek kozzol negen ko
 zol aluan jagzak uala es zengetyk vala
 oteth: Ženth xpīna kedēglen ymadko:
 žyk uala monduan: Tegedeth dychyrlek
 tegedeth dychoitlek vram ihus xpūs
 merth meltoa tottel engemeth violan
 žylethny: es az kychein zolgalo leano dat
 akartad az alnak zolgaktol ydegetetny

těřplŷ. es irgalmassagoth nŷerŷ: Zenth xpīna

keděglen felele: Mongiad meg en nekem

atte neuedeth: Bŷro felele: Dŷon az¹ en ne-

uem: Xpīna monda: Igazān vagi Dŷon:

5 merth uak es sŷketh baluanŷoknak. vagi

neueen: Meg haraguek a bŷro: hozata

egi eercz rosteelth: es az allatta² ualo tŷzben

kěmkqueth, es³: faggŷuth: zurkoth es olaŷt

bochattata: es feketěk ęteth az uitezek egi

10 bęlchęben: es āz vitezek kęzzęl nęgien kę-

ręl aluān razzak⁴ uala es rengetŷk vala

ęteth: Zenth xpīna kedeeglen ŷmadko-

zŷk uala monduān: Tegedeth dŷchŷrlek

tegedeth dŷchęitlek vram ihus xpūs

15 merth meltoa tęttěl engemeth violan

zŷlethnŷ: es az kŷchŷn zolgalo leaniodat

akartad az alnak zolgaktol ŷdegenetetnŷ⁵

¹Az a javított betűnek látszik.

²A második t a scriptor szó fölötti betoldása.

³A szó a scriptor sor fölötti betoldása.

⁴Az r z-ből javított betű. Az első z is javítottnak látszik.

⁵A -ne szótag a scriptor ponttal jelölt szó fölötti betoldása.

A bÿzo kedeglen monda xp̄m̄a nem il
letnek tegedeth ez kenok: vöd ezedbe mi
këppen el zenuednek: az iltének tegedet
Jarol: az ilténekhez es onzollvad oketh
hog meg zabadyhanak tegedet atte bÿ
neidbol kÿketh ellenek tottel: Zenth xp̄m̄a
kedeglen monda: Ordognek kegetlen es
fertelmes fÿa: nem felem att; itiletidet
es feriegetelydeth kÿketh nekem mutatcz:
merth bÿzom az my vrunk xp̄us̄h̄ul
ban nak zenth neueben: hog az kÿlso lÿ
tetslegekre bochatlak tegedet es ahol az
en atám vrbán gettretÿk: Az bÿzo kedeg
len haragual teliesseduen paranchola
az o feieeth meg beretualny es mezeite
len gettretetny: es nyłuán viseltetny
Latuan mind az azzonÿok o nekÿ egtelen

A býro kedĕglen monda Xp̄ina nem il-
letnek tegedeth ez kenok: vĕd ezedbe mi-
kĕppen el zenuednek¹ az istenek tegedet
Iaroli az istenekhez es onzollĕad qketh

5 hogi meg zabadĕhanak tegedet atte bĕ-
neidbql kĕketh ellenek tqtetel: Zent xp̄ina
kedĕglen monda: Qrdqgnek kegietlen es
fertelmes fĕya: nem fĕlem atte itiletidet
es feniegetesĕdeth kĕketh nekem mutacz:

10 merth bĕzom az mĕ vrunk xp̄us Ihus-
<ban> nak zenth neueben². hogi az kĕlso sĕ-
tĕsegekre bochatlak tegedetes ahol az
en aĕam vrbān giettretĕk: Az býro kedĕg-
len haragual teliesseduĕn parancholā

15 az q feieeth meg beretualnĕ. es mezeite-
len giettretetnĕ: es nĕluān viseltetnĕ
Latuān mind az azzonĕok q nekĕ ĕgtelen

¹A k után nem írásjel, hanem egy tintafolt van.

²Az első n fölötti pont szándéktalan.

voltat: es hog' dien kenokat zenuedet uol
 na eg'enlo zoual mindfelriadanak mon-
 duan: Byzo ham: Hak atte utletyd: es alnak
 lagosok atte parancholatyd: Mierth tezed
 ezekes: merth meg galazod az azzony terme-
 zetnek alapattath: Zenth xpma kedeglen
 menorzagba nezuen ymada monduan: Ez
 vilagnak yduezitoie: halakat adok: mert
 ez napon mendeneknek esmeretyben lenne:
 meltoa tol engemet: hog' mendenek meg
 esmerienek engemeth: mert en te leantod
 vagok: Le veuen otet az vitezek: viucek
 a tomloczbe: Holual leuen: paranchola
 otet abyzo ky hozny a tanach haba: es al-
 latta otet az zeke eloth: es monda nek'y
 Xpma iquel a templomba: es ymadyd
 az nag' istenth: hog' regalmat nyert az

voltat: es hagi ilien kenokat zenuedet uol-
na. egienlq zoual mind fel riadanak mon-¹
duān: Býro hamissak atte itiletýd: es alnak-
sagosok atte parancholatýd: Mierth tezed

5 ezekes²: merth meg gialazod az azzoný terme-
zetnek alappattáth: Zenth xp̄ina kedęglen
meniorzagba nězuen ýmada monduān: Ez
vilagnak ýduezitpie: halakat adok: mert
ez napon mendeneknek esmeretýben³ lennē:

10 meltoa tq̄l engemet: hagi mendenek meg
esmērienek engemeth: mert en te leaniod
vagiok: Le veuēn qtet az vitezek: viueek
a tq̄mlqczbe: Holual leuēn: parancholā
qtet abyro ký hozný a tanāch hazba⁴: es al-

15 latta qtet az q⁵ zeke elqth: es monda neký
Xp̄ina iq̄uel a templomba: es ýmadýad
az nagi istenth: hagi ýrgalmat nýerý az

¹Itt – talán véletlenül – három kis vonás jelzi az elválasztást.

²Íráshiba *ezeke*t helyett.

³A harmadik e-t talán i-ből javította a scriptor.

⁴A z a scriptor szó fölötti betoldása.

⁵A sor fölé írt betű előtt s után egy-egy pont van: vagy betoldójelek, vagy a szavak szétválasztását jelzik.

kenokból kék neked kegytetuen uadnak.
Zenth xpina fel nytuán az o zaiath mon-
da: Dyon myth teuelgez: Te náualyas fer-
telmes es eztele: az the baluanythoz ha-
sonlatos uag es az oktalan allatokhoz
egénloe totted magadath: Né kescerzes
engemeth az felseges istennek zolgalo lea-
nath; merth nem felem atte fen'egetes-
deth: A b'zo monda: Xpina: myert hog
ekppen zidalmaz engemet: El tw'rom az
te bozsontas'elath. chak hog ne teueliegy
de iarol: az istenekhez: es azoknak teeg
aldozatoth: hog' irgalmassagot nyerhes
mert lokaig el zenuednek tegedeth: Xpi-
na monda: Jol monda'd istentol el ide-
genolth kegetlen ember: merth en az
menyei istennek tezek aldozatoth: Ky

kenokbol kÿk neked kezÿttetuën uadnak:
Zenth xp̄ina fel nÿtuån az ȝ zaiath mon-
da: Dÿon mÿth teuelgez: Te niaualÿas fer-
telmes es eztelen: az the baluanÿthoz. ha-

32

16v

- 5 sonlatos uagi. es az oktalan allatokhoz
egienlȝe tȝtted magadath: Ne keseerges
engemeth az felseges istennek zolgalo lea-
niath: merth nem felem atte feniegetesÿ-
deth: A bÿro monda: Xp̄ina: mÿert hogi
10 ekeppen zidalmaz engemet: El tÿwrȝm az
te bozzontasÿdath. chak hogi ne teueliegÿ
de¹ iaroli az istenekhez: es azoknak teegi
aldozatoth: hogi irgalmassagot nÿyerhes
mert sokaig el zenuednek tegedeth: Xp̄i-
15 na monda: Iol mondãd. istentȝl el ide-
genȝlth kegietlen ember: Merth en az
menÿei istennek tÿzek aldozatoth: kÿ

¹Különös formájú *d*; lehet, hogy nagybetűnek szánta vagy egy elkezdett be-
tűből javította a scriptor.

mennek es földnek vralkodoia: mert o oriz
 meg engemet teneked minden gonosz my
 elkedettytol: A byzo kedeglen vigad uala
 az o bezydiben: merth alaitya uala hog ia
 zolna Appollines istenhez es ymadna oteth
 Zenth xpma kedeglen meniorzagza kezeith
 fel emeluen ymada monduan: **M**enyey
 vr isten zentleges atam Shus xpus: ky vgy
 vel mendeneket teremtettel: ky tengernek
 le zallottal vyzeire: meg vilagossitottal enge
 met az lelky violan zyletelnek vize myat
 halgss meg most engemet zolgalo leano
 dath: es parancholyad ky menyey ez baluat
 ky ith az lelkeketh el hytety es az vezedelem
 be oketh bochatya: Fen al uala xpma es
 nag' zoual ezt monda: Parancholok te
 neked lelketlen baluan' az en vram xpus

mennek es földnek vralkodoia: mert q qriz
 meg engemet te neked minden gonoz mý-
 elkedettýtł: A býro kedęglen vigad uala
 az q bezýdiben: merth alaitýa uala hogi ia-

5 rolna Appollines istenhez es ýmadna qteth
 Zenth xp̄ina kedęglen meniorzagra kezeýth
 fel emeluēn ýmada monduān: Menýeý
 vr isten zentseges at̄am Ihus xp̄us: ký ýgý-
 vel mendeneket terqmtettel: ký tenđernek

10 le zallottal výzeire: es¹ meg vilagossitottal enge-
 met az lelký violan zýletesnek vize mýat
 halgas meg most engemet zolgalo leanio-
 dath: es parancholýad ký mēnye ez baluāt
 ký ith az lelkeketh el hýtetý. es az vezedelm-

15 be qketh bochatýa: Fen al uala xp̄ina es
 nagi zoual ezt monda: Parancholok te
 neked lelketlen baluani az en vram xp̄us

¹A szó a scriptor sor fölötti betoldása. Betoldójel csak a szó előtt van, a betoldás helyén nincs.

39
ibulnak neueben hog' ky men' ez templō-
bol: es iar' neguen laab nyomot: es ahol
parancholok ot a helien meg ali: Az bal
uan' ottan ky mene a templombol: es ia
ra neguen laab nyomot: es alla a hel' e
ahol zent xpina nek' parancholt uala
Es ezeketh neezuēn a byro. igen meg vede
es arczol elee' a földre: es ottan fel keluen
nag' rettegue vuolte monduān: Xpina
atte ordongollegyd' menedeknekben meg
gyozeniek: mert ammy vunkat Appolli-
nest meg ydoitad atte ordongollegyd'
nek nyatta: de o nek' te raitad nag' ir-
galmassaga vagon es meg halgatot te-
gedeth: azért iara: es mene ky ez templō-
bol meg latnya az o teremtet allattath
Zent xpina kedeglen meg zomorodek

iħusnak neueben¹ hogi kÿ meni ez templō-

34

bol: es iari negiuenlaabnÿomot: es ahol

17v

parancholok ot ahelien meg āli: Az bal-

uani ottan kÿ mene a templombol: es ia-

5 ra negiuen laab nÿomot: es ālla a helire

ahol zent xp̄ina nekÿ parancholt uala

Es ezeketh neezuēn a bÿro. igen meg ÿede

es arczol esEEK a fōldre: es ottan fel kEluēn

nagi rettegue ÿuolte monduān: Xp̄ina

10 atte Ƴrdŋgŋssegÿd mendenekben² meg

gÿŋzenek: mert ammÿ vrunkat Appolli-

nest meg ÿÿdoitād atte Ƴrdŋgŋssegÿd-

nek mÿatta³: de Ƴ nekÿ te raitad nagi ir-

galmassaga vagion: es meg halgatot te-

15 gedeth: azērt iara: es mene kÿ ez templō-

bol meg latnÿa az Ƴ teremtet allatfath

Zent xp̄ina kedeglen meg zomorodeek

¹Az utolsó *n* fölött kis vízszintes vonás látszik.

²A *ā*-t talán *e*-ből javította a scriptor.

³Az *m* fölött tintafolt van.

az o bezidiben: es monda: Igassagnak
 kegetlen ellensege: Ordog az menier istenek
 felelmert nem elmezede: Kyket miuelke-
 det es tot emmek ellote ez uilagban: es mo-
 stanes tezen: Te hyteden es igassagnak
 vilagossagatol el idegenolt Apollinesth
 mondod istennek ky emberektol chynalta-
 toth: en kedeglen hyzek az en istenemben
 az en vramshus xpulnak attaban: ky ne-
 kunk az vilagossagnak aggya igassagat
 kyben en hyttem es hyzek: Es imadkozok
 zent xpina monduan: kerlek vramshus
 xpus ez oraban ez baluan porza lenni
 Es ottan porza lon le eluen a baluan mi-
 kynt zent xpina ymadoth pala: es az po-
 ganok kozzol lokan hyuenek: es mind eg-
 zoual felriadanak monduan: Drunk

- az ȝ bezidiben: es monda: Igassagnak
 kegietlen ellensege: Qrdȝ az menieÿ istēnek
 felelmēt nem esmeredě: kÿket miuelke-
 det es tȝt ennek ellȝte ez uilagban: es mo-
 5 stanes tezen: Te hÿtetlen, es igassagnak
 vilagossagatol el idegenȝlt Appollinesth
 mondod istennek kÿ emberektȝl chÿnalta-
 toth: en kedeglen hÿzek az en istenemben
 az en vram Iħus xp̄usnak attāban: kÿ ne-
 10 kŵnk az vilagossagnak aggia igassagat-¹
 kÿben en hÿttem, es hÿzek: Es imadkozĕk
 zent xp̄ina monduān: kerlek vram Iħus²
 xp̄us ez oraban ez baluānt porrā lennÿ
 Es ottan porra lȝn le esuēn a baluani: mi-
 15 kÿnt zent xp̄ina ÿmadoth vala: es az po-
 ganok kȝzzȝl soka hÿuenek: es mind egi
 zoual fel riadanak monduān: Vrunk

¹Az elválasztójel itt tévesztés lehet kettőspont helyett.

²Az I-t kis i-ből javította a scriptor.

Ihūs xpūs paranchollad zeank iony atte
istenlegetnek bizonygāt: hog my es hyg
gywnk atte igassagodnak vilagossagaban
mert mind ez napiglan teuelgetonk ymad
uan az baluanyokat: Hynek akoron az
paganok kozzol es keresztien hytben haro
ezer fyrfiak: Es meg zettene Dyon bizo
Appollines istenen: hog le esuen omaga
ban el zomlot volna: es ezt monda Dyon
Na ezt meg hallandya a kyzali mynemo
dogok lottenek xpma ordongossegynek
miatta az o istene Appollines ellen engemet
gonozol el vezet: ezt monduan az byzo ot
tan meg zettene es meg hala: Wala ke
deglen xpma az tomlotzben dychiruen
az vz istenth: Nemy wdo el muluan: iuta
mal byzo azes az keresztieneknek keppetlen

- Iħus xp̄us parancholliad reank iqn̄y atte
 istensegednek bizonsagāt: hōgi m̄y es h̄yg-
 ḡwnk atte igassagodnak vilagossagaban
 mert mind ez napiglan teuelgetōnk ŷmad-
 5 uān az baluan̄yokat: H̄ynek akoron az
 paganok kōzzql ez kerezt̄yen h̄ytben¹ harō
 ezer f̄yrfiak: Es meg rettene D̄yon biro
 Appollines istenen: hōgi le esuēn q̄maga-
 ban el romlot volna: es ezt mondā D̄yon
 10 Ha ezt meg halland̄ya a k̄yrali, m̄ynemō
 dolgok lōttenek xp̄ina q̄rdōngosseḡynek
 miatta az q̄ istene Appollines ellen. engemet
 gonozol el vezt: ezt monduan az b̄yro ot-
 tan meg rettene es meg hala: Vala ke-
 15 deglen xp̄ina az tōmloczben d̄ychiruēn
 az vr istenth: Nem̄y wdq el muluān: iuta
 mas b̄yro azēs az kereztieneknek keḡyetlen-

¹A h fölött tintafolt van.

lēges ellenſege: neu el ſulian9: J9uen azert
 az tanach hazban: es zent xpīmanak myel
 kedetyt nek9 hozuan mikoron meg olual
 tattanak volna 9 elotte: zent xpīmat itl9
 zek9 eleibe hozata: es monda ſulian9: Xpi
 na hallottam hog9 lok dolgokat chelekettel
 atte 9rdongosſegydnēk myatta: Mosthan
 iarol' eleue es ymadrad az 9r9k ſtenekeet
 es teeg9 aldozatot nek9k: ha kedeglen nem
 akarandod az en parancholatimat temed
 es ymadnod az en ſtenyimet: tahat en te
 neket 9z9n9ſſeges kenokat 9olgaltatok: es
 az xpūs kyt te tiztel9 meg nem zabadyte
 gedet: Zent xpīma kedeglen fel nytuān az
 9 zaiāt monda: De myre 9olaz ſlieneket
 ſulianus chodalatos es 9rd9gnek rēzele
 es ſtemnek ellenſege: nem h9ttetnek el

sēges ellensege: neuēl Iuliang: Iquēn azērt
az tanach hazban: es zent xpīnanak mýel-
kedetýt neký hozuan¹ mikoron meg oluas-
tattanak volna q elötte: zent xpīnat itilq

5 zeký eleibe hozata: es monda Iuliang: Xpī-
na hallottam hogi sok dolgokat chelekettel
atte qrdqngqssegýdnek mýatta: Mosthan
iaroli eleue es ýmadýad az qrqk isteneket
es teegi aldozatot nekýk: Ha kedęglen nem

10 akarandod az en parancholatimat tenned
es ýmadnod az en istenýmet: tahat en te
neket zqrniqsseges kenokat zolgaltatok: es
az xpūs kýt te tiztelz meg nem zabadýt te-
gedet: Zent xpīna kedeglen fel nýtuān az

15 q zaiāt monda: De mýre zolaz ilieneket
Iulianus, chodalatos es qrdqgnek řezese-²
es istennek ellensege: nem hýttetnek el

¹A h javított betűnek látszik.

²Tévedésből kitett elválasztójel.

engemet atte bezidyd: Mert en a xp̄usnak
zolgalo leana uagok: nem felem az kenok
ath kyk en nekem adandok te tolled: Juli
anus kedeglen paranchola harom napo
kon kemenczeeth gyoitany: es zent xp̄inat
bele vettety: Dala kedeglen zent xp̄ina
az kemenczeben dychiruen az vr istenth
es nag zozat ioue ky az kemenczebol: Az
vitczek haluan ez zozatot igen meg zette:
nenek: es el menenek meg ielentek Juli
anosnak monduan: Dram nag yuoltet
hallank az kemenczeben ky mynket igen
meg zettente: Ezt haluan Julian9 meg
nyttata az kemenczeet: es lelek zent xp̄i
nat: mint ha az ferodobol ioue ky: dy
chiruen az vr istent: es ky hozzatatek az
p̄tilo zek eleibe: es monda neki Julian9

- engemet atte bezidyd: Mert en a xp̄usnak
 zolgalo leania uagiok: nem f̄elem az kenok-
 ath k̄yk en nekem adandok te t̄olled: Iuli-
 anus ked̄glen paranchola harom napo-
 5 kon kemencz̄eth ḡyoitanȳ. es zent xp̄inat
 bel̄e vettetnȳ: Vala ked̄glen zent xp̄ina
 az kemenczeben d̄ychiruēn az vr istenth
 es nagi zozat iq̄e k̄y az kemenczeb̄ol: Az
 vitezek haluān ez zozatot igen meg rette-
 10 nenek, es el menenek meg ielent̄ek Iuli-
 anosnak monduān: Vram nagi ȳuolt̄est
 hallānk az kemenczeben. k̄y m̄ynket igen
 meg rettente: Ezt haluān Iuliang meg
 nȳttata az kemenczeet: es lelek zent xp̄i-
 15 nat. mint ha az fer̄od̄ob̄ol iq̄ne k̄y: d̄y-
 chiruēn az vr istent: es k̄y hozzatat̄ek az
 ȳtil̄o z̄ek eleibe: es monda nek̄y Iuliang

Mondiad meg es ualliad meg en nekem
 xp̄ina minden őröngösfegidet: k̄ykuel
 minden természetet meg gőztél: Na ke
 deglen nem akarandod meg uallanod
 ennekem: űornyőlegesb kenokat adok
 the neked: űent xp̄ina monda: Kegyetlen
 Gonoz űulian9 nem felem atte fenyege
 telidet: Az ur űsten az en legedsegem: ba
 vagon tob es gonoz erod auag nagioh
 gēttelmyd: mutald meg en nekem űuli
 anus kedēglen paranchola hozny eg ba
 iolot. es paranchola neky ket kegyokath
 űent xp̄inara bochatnva: Es monda ne
 ky űulianus: Mondiad meg ennekem
 xp̄ina nemde meg baiolhatode es okta
 lan bestieket: űent xp̄ina monda: Hyet
 len es eztelen: es extelmetlen: en hyzan

Mondiad meg es ualliad meg en nekem

xp̄ina minden ȡrdȡngȡssigidet: kȡkuel

minden termezetet meg giȡztȡl: Ha ke-

deglen nem akarandod meg uallanod

5 en nekem: zȡrnȡȡsegesb kenokat adok

the neked: Zent xp̄ina monda. Kegietlen

Gonoz¹ lu<a>liang² nem felem atte fenȡege-³

tesidet: Az ur isten az en segȡdsegem: ha

vagion tȡb.⁴ es gonoz erȡd auagi nagio**b**

10 giettrelmȡd: mutasd meg en nekem. Iuli-

anus kedȡglen paranchola hoznȡ. egi ba-

iolot. es paranchola nekȡ ket kegȡyokath

zent xp̄inara bochatnȡya: Es monda ne-

kȡ Iulianus: Mondiad meg ennekem

15 xp̄ina, nemde meg baiolhatode ez okta-

lan bestieket: Zent xp̄ina monda: Hȡtet-

len, es eztelen: es ertelmetlen: en hȡzem

¹A G mintha egy hosszú szárú betűből lenne javítva, s ezért lett nagybetű.

²Az első a áthúzva.

³A g fölötti vessző elkezdett betűszár lehet.

⁴A pont nagyon halvány.

140
bög az en vram Jhūs xpūs ennekem mun-
den gëttzelmemben ielen vagón: Julianus
kedeglen rea bochattata az keth kegokat
kyk egbe vonak magokat: zent xpīna
labainal es nyaliak uala az o talpaith
Zent xpīna kedeglen menorzagba nezuen
nag' konyohullatafokkal ymadkozeek
monduan: Halakat adok teneked vram
Jhūs xpūs: igassagnak vilagossaga: es
azoknak legedsege kyk felyk atte neuvedet
mert engemet meltolkottal az uzo mazo
fergeknek esmeretelnek lennem: Julianus
kedeglen monda az baiolo embernek: Nem
de thees ordongos vage: Indoichad az
bestieket hog' geteriek oet: Az baiolo ke-
deglen az o baiolasiual indoita uala
az kegokat: Az kegok sietenek az ba

hogi az en vram $\overline{I}h\overline{u}s$ $\overline{x}p\overline{u}s$ ennekem min-
den giettrelmemben ielen vagion: Iulianus
kedǵglen rea bochattata az kǵth kegiokat
kǵk egibe vonak magokat: zent $\overline{x}p\overline{i}na$

- 5 labainal. es nǵaliak uala¹ az ϕ talpaith
Zent $\overline{x}p\overline{i}na$ kedǵglen meniorzagba nǵzuǵn
nagi kǵnyǵphullatassokkal ǵmadkozeek
monduǵn: Halakat adok te neked vram
 $\overline{I}h\overline{u}s$ $\overline{x}p\overline{u}s$: igassagnak vilagossaga: es
- 10 azoknak segǵdsege kǵk felǵk atte neuedet
mert engemet meltolkottal az uzo mazo
fǵrgeknek esmeretesnek lennem: Iuliang
kedeglen monda az baiolo embernek: Nem-
de thees ϕ rdǵngǵs vagie: Indoichad² az
- 15 bestieket hogi gieteriek ϕ tet: Az baiolo ke-
dǵglen az ϕ baiolasiual ǵndoitǵa uala
az kegǵokat: Az kegǵok sietenek az ba-

¹Az u szára elmaszatolódott.

²Az I-t kis i-ből javította a scriptor.

iolora es meg o'leek otet : es lenky nem me
 ze oda menny: Zent xpina kedeglen yma
 chagot teueen monda a kegyoknak: pa
 rancholok nektek bzo mazo fergek az en
 vramnak. xpūs shūsna'k neuueel: menye
 tek atty helietekre: lenkinek nem artuān
 Es leg ottan az o heliekre menenek: Es
 menibe tekentuen zent xpina ymadko
 zek monduān: Mennek es földnek iste
 ne: ky bochatād atte fiadath shūs xpust
 es fel tamasztād lazaarth halottail ol: en
 gemet atte zolgalo lea'nodath halgas meg
 es atte zent erzobben. es istensegednek ha
 talmassagaua' tamazd fel a halalból ez
 emberth: Es meg fogā az holt embernek
 kezeith zenth xpina monduān: Bram
 ysten segely meg engemet: hog' ezth

iolora es meg qleek qtet: es senkȳ nem me-
re oda mennȳ: Zent xp̄ina kedĕglen ȳma-
chagot teueen monda a kegȳoknak: pa-
rancholok nektek vzo¹ mazo fergek az en
5 vramnak. xp̄us Iħusnak neueuel: menȳe-
tek attȳ helietekre: senkinek nem artuān
Es leg ottan az q heliekre menenek: Es
menibe tekentuēn zent xp̄ina: ȳmadko-
zek monduān: Mennek es fōldnek iste-
10 ne: kȳ bochatād atte fiadath Iħus xp̄ust
es fel tamaztād Lazaarth halottaibol: en-
gemet atte zolgalo leaniodath halgas meg
es atte zent erqdben. es istensegednek ha-
talmassagaua: tāmazd fel a halalbōl ez
15 emberth: Es meg fogā az hōlt embernek
kezeith zenth xp̄ina. monduān: Vram
isten segĕlȳ meg engemet: hogi ezth

¹A v talān javított betű.

mind latuán dr̃churiek atte zent neuvedet
mert te vag az en istenem: es minden io
zagoknak mielskodoie: Ez zozat ioue men
bol monduán: Xp̃ma byzaal. es alhata
toson chelekeggel: mert en the veled va
gyok: es valamyt kerendez en tollem: meg
adatik te neked: Zent xp̃ma kedeglen
meg iegze zent keresztuel az halottath es
kialta monduán: Tammag fel ky meg
holtal: my vrunk xp̃us ih̃usnak ncuebe
Es legottan fel tamada: le eluen zenth
xp̃manak labaura monduán: Valakat
adok atte istenednek. ky engemet hallo
taibol fel tamasztoth: Julian kedeglen
monda: Xp̃ma eleg leguen the neked:
meg mutattad ymmar minden ozdon
gosszegdet: Jerel fordoli az my istenok

mind latuān dychiriek atte zent neuedet¹
 mert te vagi az en istenem: es minden io-
 zagoknak² mielkødøie: Ez zozat ique meni-
 bøl monduān: Xp̄ina³ bȳzaal. es alhata-

- 5 toson chelekeggjel: mert en the veled va-
 gyok: es valamȳt kērendez en tollem : meg
 adatik te neked: zent xp̄ina kedēglen
 meg iegize zent kereztuel az halottath es
 kaialta monduān: Tammagi fel kȳ meg
 10 holtāl: mȳ vrunk xp̄us Ih̄usnak neuebe
 Es legottan fel tāmada: le⁴ esuēn zenth
 xp̄īnanak labaira. monduān: Halakat
 adok atte istenednek. kȳ engemet hallo-
 taibol fel tāmaztoth: Iulianȳ kedēglen
 15 monda: Xp̄ina eleeg legien the neked:
 meg mutattad ȳmmar minden ørdøn-
 gossegȳdet: Ierel fordolȳ az mȳ istenøk-⁵

¹A t fölötti vonás a papíron lévő hasadék nyoma.

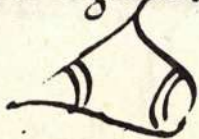
²Az első a-t o-ból javíthatta a scriptor.

³Az n fölötti vonás a túloldali írás nyoma.

⁴Az l e-ből javított betű.

⁵Íráshiba *istenøk* helyett.

hoz ky tegedeth eddiglen el zenuedeth
 zenth xp̄ma kedeglen monda: Te eztelen
 es istemnek felelmenekyl ualo eztelen
 ember: nem lattaak atte zemead az hatal
 massagokath. kyket toth az menyey iltén
 es az o fya xp̄us sb̄us: ky az o zolgait meg
 zabadiotta minden gonoztol: Julian⁹
 ezen meg haragueck: es zent xp̄inanak
 emleith el mettete: Zenth xp̄ma monda
 neky: Mynden iozagtol el zakkasztatoth
 es kohoz hassonloth kemeni zvuq Julian⁹
 Parancholaad: az en emloimet el mettet
 ny: Laallad es neezed te eztelen ember
 mert az veer heliebe tey foly ky: Es te
 kentuen zent xp̄ma menozaba: mon
 da: Halakat adok te neked vram sb̄us
 mynden ozagoknak kyralya merth.

- höz kÿ tegedeth eddiglen el zenuedeth
 Zenth xp̄īna kedeglen monda: Te eztelen
 es istennek felelmenekÿl ualo ertetlen
 ember: nem lattaak¹ atte zemeid az hatal-
 5 massagokath. kÿket tōth az menÿeÿ isten
 es az Ƹ fÿa xp̄us īhus: kÿ az Ƹ zolgait meg
 zabaditotta minden gonoztol: Iuliang
 ezen meg haragueek: es zent xp̄īnanak
 emleith el mettetē: Zenth xp̄īna monda
 10 nekÿ: Mÿnden iozagtol el zakkaztatoth²
 es kōhöz haszonloth kemeni zÿuƸ Iuliang
 Parancholaad.³ az en emlōimet el mettet-
 nÿ: Laassad⁴ es neezed te eztelen ember
 mert az veer heliebe teÿ folÿ kÿ: Es te-
 15 kentuēn zent xp̄īna meniorzaba⁵: mon-
 da: Halakat adok te neked vram īhus
 mÿnden orzagoknak kÿralÿa. merth.

¹A harmadik a fölött szándéktalan pont van.

²A harmadik betű eredetileg g volt, később javította hosszú k-ra a scriptor.

³Szándéktalan pont?

⁴A második a fölött szándéktalan pont van.

⁵Kimaradt a g.

124
mert meltolkottal engemet meg szabadita
ny testemnek minden vezedelmetol :
mert tudom hog' keez uag'ok ymar el
vegeznem az en kelalkodasomat : es ven
nem az meg romolhatatlanlagnak koro
zonaiat : Ezeket mikor mondotta uol
na zent xpina : vitete otet az bizo a tom
lomagbe Es lataak mind az azzonyok
az habuzusagokat kyket zenuedee uala
zent xpina : sok ath viselnek uala velek
az o iozagokban hog' xpinanak hyzelked
nenek es vigasztalnak otet : Es leleek otet
vezteg wluue : elmedkeduen az ur istennek
parancholatiban : Es az azzonyok be men
ueen az tomloczbe : le esenek zenth xpina
labaira : Zent xpina kedeglen wigasta
lya uala oketh : Azok kedeglen chudal //

- mert¹ meltolkottal engemet meg zabadita-
 ny testemnek minden vezedelmetql:
 mert tudom hagi keez uagiok ymar el
 vegeznem az en kesalkodasomat: es ven-
 5 nem² az meg romolhatatlansagnak koro-
 ronaiait³: Ezeket mikor mondotta uol-
 na zent xp̄ina: vitete qtet az biro a tpm-
 lomczbe⁴, Es lataak mind az azzonyok
 az haburusagokat kyket zenuedet uala
 10 zent xp̄ina: sokath⁵ viselnek uala vele
 az q iozagokban: hagi xp̄inanak hyzelked-
 nenek, es vigasztalnak qtet: Es leleek qtet
 vezteg wlue: elmelkeduen az ur istennek
 parancholatiban: Es az azzonyok be men-
 15 ueen az tpm̄lqczbe: le esenek zenth xp̄ina
 labaira: Zent xp̄ina kedeglen uigazta-
 lya uala qketh: Azok kedeglen chudal-

¹A scriptor a *mert* szót véletlenül megismételte.

²A v javított betű.

³A -ro szótag tévedésből ismétlődik.

⁴Íráshiba *tpm̄lqczbe* helyett.

⁵A távol eső betűket a scriptor később kötötte össze.

koznak uala az o nag' zenüedelen: Azok
 kozsol kedeglen heten hruenck a xpulban:
 Molual leuen hozata Iulianus sent xpi
 nat az ytilo hazba: es hrua otet itilo ze
 ky eleibe: es monda nekky: Xpma be tolt
 atte ydöd: ymar fordult az en istenim
 hez: ha ^{de} kedglen nem akarod: en el vezem
 atte elecedeth: es ezt te nekced nem töröm
 Zenth xpma kedeglen menibe tekentuen
 Oh en edes istenem-ky engemet el nem hat
 tal: tekench en zeam te zolgalo leani odra
 es paranchol engemet ionem te hozza d
E kesalkodalban: Es hozat lon meniböl
 o hozzaia monduan: yme az menick meg
 nyttattanak: Joiel es veged az the korona
 dat: Mert az sent Angalok vārnak tege
 dech: es aldrak az ur ystenth the ezetted

- koznak uala az ȝ nagi zenuedesēn: Azok
 kȝzzȝl kedeglen heten hȝuenek a xp̄usban:
 Holual leuēn hozata Iulianus zent xp̄ī-
 nat az ȝtilȝ hazba: es hȝua ȝtet itilȝ ze-
 5 kȝ eleibe: es monda nekȝ: Xp̄īna be tȝlt
 atte ȝdȝd: ȝmar forduli az en istenim-
 hez: ha kedeglen¹ nem akarod: en el vȝzem
 atte eletedeth: es ezt te neked nem tȝrȝm
 Zenth xp̄īna kedȝglen menibe tekentuen²
 10 Oh en edes istenem. kȝ engemet el nem hat-
 tal. tekench en ream te zolgalo leaniodra
 es paranchol engemet iqnem te hozzȝd
 ez³ kesalkodasban: Es zozat lȝn menibȝl
 ȝ hozzaia monduān: ȝme az menȝek meg
 15 nȝttattanak, Iȝiel es vegied az the korona-
 dat: Mert az zent Angialok vȝrnak tege-
 deth: es āldȝyak az ur istenth the ěretted

¹A -de szótag a scriptor sor fölötti betoldása.

²Kimaradt a *monda* szó.

³A javított betű helyére szánt z-t a scriptor a margóra is kiírta. (Vö. 5/12.) A betoldójel itt két vonás, csak a betoldás helyén szerepel.

hoj te airtatlanlagottol fogua haliglan
 meg tartot tegedet az alhatatollagban
 Azeit az Angyalok orolnek latuan atte
 kelalkodalodath: Es meg zoizat lon hoz
 zoia monduan: Jziel veged az orok nyu
 godalmat: es atte zomolhatatlanlagod
 nakdyadalmath: Ezt haluan Julianus
 bochata nilakat es zenth xpinat meg
 ole: ky az o lelket xpust dychizuen ky
 bochata: Joue kedeglen zent xpina nem
 zetslegebol: eg ky hvth uala a xpus shul
 ban zent xpina myat es meg kene zokal
 zenth az o telsteeth es helhezete oteth nag
 io helyen: Be teljelite kedeglen zenth xpi
 na: martiromlagat: kyl azzon houanak
 heted napian eg chetortok on: olaz orzag
 ban. Tyrus nero varasban: az edes xpust

Ex Museo
 Hungarico

Az fegyverhivatal
 10 J. M. A. 1830

- hogi te artatlansagottol¹ fogua haliglan²
 meg tartot tegedet az alhatatossagban
 Azért az Angialok őrőlnék latuān atte
 kesalkodasodath: Es mēg zozat lōn hoz-³
 5 zoia monduān: Iqiel vegied az őrők nŷu-
 godalmat: es atte romolhatatlansagod-
 nak, dŷadalmāth: Ezt haluān Iulianus
 bochata nŷlakat, es zenth xpīnat meg
 qlē: kŷ az őr lelket. xpūst dŷchiruēn kŷ-
 10 bochata: Ique kedeglen zent xpīna nem-
 zetsegebql: egi kŷ hŷth uala a xpūs lhūs-
 ban zent xpīna⁴ mŷat, es meg kene zokas
 ze'nth⁵ az őr testeeth. es heliheztete őreth nagi
 io helŷen: Be telŷesite kedeglen zenth xpī-
 15 na: martiromsagāt: kŷs azzoni⁶ houanak
 heted napian. egi chetörtōkon: olaz orzag-
 ban. Tŷrus nevō varasban⁷: az edes xpūs

¹Az s utáni a javított betű.

²Íráshiba. Helyesen *halaliglan*.

³Az elválasztójelet a kötéskor a lapra ragasztott papírcsík takarja.

⁴Az x előtt nem írásjel, hanem egy kis folt van.

⁵Az e fölötti vessző a -re szótag rövidítése.

⁶Az a fölötti pont szándéktalan.

⁷Az s-et a scriptor utólag áthúzta.

Thyſ giletěle vtān ket jaz n'olezuan heet e3t.

Az írás egyes halvány vonalait
a hasonmásban csak retussal
tudtuk volna láthatóvá tenni.
Erről, valamint az áttűnések
lefedéséről a paleográfiai hűség
érdekében lemondtunk. Átira-
tunk természetesen a hason-
másban nem látható jeleket is
tartalmazza.

Felelős kiadó: Pölöskei Ferenc
Felelős szerkesztő: Benkő Loránd
Kiadói Főig. eng. sz.: 58535/1987
A szedést a Szövegfeldolgozó Iroda készítette
Készült az ELTE Sokszorosító üzemében
Felelős vezető: Arató Tamás
Példányszám: 1000, ebből 200 számozott
példány diósgyőri chamóis papírra készült.
ELTE 88007

KRISZTINA-LEGENDA
XVI. SZÁZAD ELEJE

RÉGI MAGYAR KÓDEXEK
7. szám

A kötet második részében az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött, XVI. század elejéről származó kódex, a Krisztina-legenda teljes hasonmása és betűhű átirata található. Az átíráshoz csatlakozó jegyzetek tárgyi, nyelvi és kodikológiai magyarázatokkal szolgálnak. A bevezetés formailag és tartalmilag mutatja be a kódexet, ismerteti történetét, helyesírását, s utal a szöveg forrására is. A kiadást az ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszéke készítette elő.

Ára: 114,-Ft

